

ČESKÉ

4/2012
čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

VS ČR znovu v Afghánistánu

VS ČR na Dnech NATO

str. 2

Zavedení SARPO
do praxe

str. 14

Oslavy
Dne českého vězeňství
poprvé

str. 16

Dny NATO str. 2

reportáž str. 3

krátce str. 4

téma str. 8

resocializace str. 11

vězeňská
služba str. 14

věznice ČR str. 20

historie str. 22

duchovní
služba str. 30

sport str. 33

Dny NATO

VS ČR znovu v Afghánistánu

Seminář Vězeňské duchovenské péče

Vážené kolegyně a kolegové, milí čtenáři,

dovolte mi, abych Vás přivítal v úvodu letošního posledního čísla časopisu České vězeňství. Současně se na Vás obracím v nové funkci, ve funkci generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Ministr spravedlnosti mě do této pozice jmenoval k 1. prosinci, poté, co můj předchůdce, brigádní generál Jiří Tregler, z osobních důvodů rezignoval. Každému z mých předchůdců, generálních ředitelů, se ve funkci něco podařilo a něco ne. Chtěl bych proto navázat na to dobré, co vězeňské službě přinesli.

Mou prioritou v nové funkci bude především stabilizace vězeňské služby, překonání určitého vnitřního napětí či špatné nálady, způsobené zejména nepříznivou ekonomickou situací, a s tím spojenými problémy, jako je přeplněnost věznic, špatný stav mnoha vězeňských zařízení a podobně. Chci se soustředit na zlepšování podmínek Vaší služby a práce a osobně udělám vše pro to, aby Vaše služební příjmy a mzdy neutrpěly již žádnou další restrikcí. Chci, aby se stalo pravidlem, že ten, kdo odvádí nadstandardní a skvělou práci, bude vždy oceněn finanční či jinou odměnou, ale i to, že tato zásada bude platit i naopak. Ačkoliv se v dohledné době nedá očekávat nějaké výrazné zlepšení ekonomické situace, budeme se vždy snažit hledat taková řešení, která budou znamenat co možná nejmenší dopad na životní a pracovní podmínky příslušníků a zaměstnanců vězeňské služby.

Směřem k veřejnosti bych chtěl vyslat jasný signál, že i přes tyto četné těžkosti bude Vězeňská služba ČR dál svrchovaně plnit veškeré své zákonné povinnosti, a to především s hlavním zřetelem kladeným na bezpečnost.

Dovolte mi, abych Vám do nadcházejícího roku popřál hodně pracovních úspěchů, pevné zdraví a hodně štěstí a nám všem pak, abychom se zde napřesrok opět sešli, třeba už s trochu optimističtějším výhledem do budoucna.

Vrchní státní rada
plk. Mgr. Petr Dohnal,
generální ředitel
Vězeňské služby ČR

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 4/2012. Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Káčer, Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2012, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

VS ČR se představila na Dnech NATO

Jiří Dolejší - Markéta Zimová

Stejně jako v předchozích letech, i letos využila Vězeňská služba ČR výjimečné příležitosti představit široké veřejnosti svou práci a poslání při tradiční přehlídce ozbrojených složek Dny NATO. Ta se letos uskutečnila během předposledního víkendu v září. V centru pozornosti byla samozřejmě dynamická ukáзка, kterou předvedli příslušníci vězeňské služby z olomoucké a pankrácké vazební věznice. Ukáзка byla tentokrát zaměřena na napadení eskorty a její obranu za použití pancéřovaných a doprovodných vozidel. Kromě zástupců generálního ředitelství přijel podpořit příslušníky vězeňské služby i první náměstek ministra spravedlnosti Daniel Volák.

Novinkou letos byla výzbroj příslušníků zásahové jednotky vězeňské služby, a sice zbraně uherskobrodské České zbrojovky CZ Scorpion EVO 3A1 a útočné pušky CZ 805 BREN. Kromě dynamických ukázek mohli přichodzí navštívit také expozici Vězeňské služby ČR. Bílý stan spolu s eskortními vozidly poutaly pozornost návštěvníků už zdaleka, takže byla expozice chvílemi zaplněna tak, že se v ní nedalo téměř ani hnout. Statická ukáзка měla za cíl seznámit veřejnost s historií českého vězeňství, aktuální výzbrojí a výstrojí, představit možnosti zaměstnávání odsouzených a systém práce Vězeňské služby ČR. Sympatické příslušnice vězeňské služby zde návštěvníkům podávaly informace a propagační materiály a vysvětlovaly zájemcům rozličné aspekty z oblasti vězeňství. Podmínky výkonu trestu návštěvníkům alespoň trochu přiblížila modelová cela s veškerým vybavením vybudovaná i se železnými katry přímo uvnitř stanu. Velkému zájmu návštěvníků se těšil také vozový park, a to hlavně pancéřovaná vozidla, sanitky a eskortní autobus.

Historické exponáty i obrázky vězňů

Na přípravách se podílel Odbor vězeňské a justiční stráže Generálního ředitelství VS ČR, Vazební věznice Olomouc a Vazební věznice Praha-Pankrác. Všechny 36 věznic a vazebních věznic bylo vyzváno, aby

na Dny NATO zapůjčily výtvarnou a řemeslnou tvorbu a výrobky vězňů. Kromě nich byly na mošnovském letišti vystaveny také donucovací prostředky, výstroj a výzbroj, nepovolené předměty a historické exponáty. Devět velkých panelů představilo nejen vývoj českého vězeňství a činnost oddělení výkonu vazby a trestu a vězeňské a justiční stráže, ale také místa, kam si odsouzení ve vězení ukrývají nepovolené předměty. Diváci mohli na Dnech NATO zhlédnout ukáзки zásahových jednotek, leteckých vystoupení a ukáзки další bojové techniky. Vězeňská služba ČR se představila dynamickou ukázkou vždy po 12. hodině. Její akce byla zakončena dlouhým potleskem diváků, kteří ukášku hodnotili jako jednu z nejlepších. Akční film připomínaly ty části zásahu, při kterých, i přes udržení bezpečné vzdálenosti od tribuny, odlétávaly nábojnice a padaly

mezi přihlížející návštěvníky. Malé děti si je ještě teplé odnášely jako suvenýry. Dlouhodobě připravovanou akci podpořilo vedení Ministerstva spravedlnosti ČR a Vězeňské služby ČR svojí návštěvou. První náměstek ministra spravedlnosti Daniel Volák v doprovodu prvního náměstka generálního ředitele VS ČR Mariana Prokeše, náměstka Petra Dohnala a zástupců ministerstva vnitra se zúčastnil celého sobotního dne. V neděli expozici navštívil ředitel kanceláře generálního ředitele VS ČR Martin Kocanda. Vzhledem k úspěchu Vězeňské služby ČR na letošních Dnech NATO se těšíme na další ročník, kde bychom chtěli ukázat ještě širší expozici zaměřenou na nové trendy v rámci českého vězeňství. Dny NATO 2012 navštívilo i přes nepřízeň počasí neuvěřitelných 208 000 diváků.

Jak si užít ZOP

Gabriela Pohlová

„Končit, pozor,“ zahájit hodinu zahlášením, zavelet „Pohov, sednout“ a ZOP může začít. Netušíte, o čem je řeč? Pak se vám to pokusím v několika následujících odstavcích přiblížit. ZOP neboli základní odborná příprava je povinný kurz určený nově nastupujícím příslušníkům Vězeňské služby ČR a jeho cílem je připravit příslušníky na náročnou práci ve věznicích. Jak taková příprava probíhá a co obnáší, mohu popsat z vlastní čerstvé zkušenosti.

Funkce tiskové mluvčí vězeňské služby dozajista vyžaduje mít mimo jiné přehled o každodenní práci dozorců a strážných, orientovat se v právních předpisech souvisejících s vězeňstvím a znát povinnosti a práva vězněných osob. A to především z důvodu všetečných dotazů od novinářů a reportérů. Abych na ně tedy byla dostatečně připravená, čeká i mě kurz Základní odborné přípravy. Dne 10. září 2012 jsem tak sbalila tašku, uniformu a zamířila na sever Čech do Libereckého kraje do města Stráž pod Ralskem, kde sídlí Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR a kde se společně s ostatními příslušníky na celé tři měsíce stávám příslušníkem – studentem.

Po příjezdu do Stráže se stihnu jen ubytovat, obléct uniformu a hned mířím do institutu na zahájení ZOP. Zde již potkávám své budoucí spolužáky, kteří stejně jako já zatím netuší, co všechno je tady čeká a nemine. Po úvodním přivítání ze strany vedení IVVS se rozdělíme do tříd a dostaneme rozvrhy hodin. Náš program na nadcházející tři měsíce je nám již jasný: přednášky, praktická cvičení, učení, písemky, zkoušení...

Hned zpočátku kurzu se seznamujeme s pravidly užívání stejnokroje a se zásadami vystupování a služební zdvořilosti. Kromě jiného se učíme i jak správně podat hlášení, povelovou techniku, nástupové tvary atd. Mohlo by se zdát, že předmět pořadová příprava bude patřit k těm lehčím a že velet či reagovat na povely nemůže být nic složitějšího, ale stačí

dvacetí příslušníkům v tvaru za pochodu zavelet „Čelem vzad“ a rázem je problém tady... A především je po tvaru!

Učit se, učit se, učit se...

Na dalších předmětech, jako je služební příprava nebo penologie, pak naše mozkové závity ale teprve dostávají zabrat. Právní normy vymezující činnost vězeňské služby, povinnosti dozorců a strážných při výkonu služby, postupy při provádění eskort, při prohlídkách, právní předpisy týkající se výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, pravidla zacházení s odsouzenými a obviněnými a ještě mnohem víc. Již po prvních hodinách je jasné, že práce dozorců a strážných není vůbec jednoduchá. Bez uvedených znalostí se ale příslušník neobejde, a tak nezbyvá nic jiného než se učit, učit a učit.

Ale jen teorie k všestrannému vzdělání příslušníka nestačí, přichází na řadu i příprava praktická. V rámci střelecké přípravy se seznamujeme s různými typy střelných zbraní užívaných příslušníky vězeňské stráže, nacvičujeme bezpečnou manipulaci se zbraní, učíme se rozebírání a skládání zbraní a nechybí samozřejmě ani samotné střelby ze všech typů zbraní.

Do hodin praktické přípravy spadá i seznámení se s donucovacími prostředky a způsoby jejich použití. Stejně jako i nácvik poutání vězňů všemi typy pout s důrazem na vhodnou komunikaci. Trénujeme správné provedení preventivních prohlídek, vy-

hledávání nepovolených předmětů, bezpečný vstup na celu a další činnosti, které souvisí s prací dozorce a strážného.

Jedním z donucovacích prostředků jsou i hmaty, chvaty, kopy a úderý sebeobrany. Ve věznici může dojít k situaci, kdy je příslušník nucen tohoto prostředku použít, proto absolvujeme i hodiny sebeobrany. A i když si občas z hodiny odnášíme modřiny či naražené rameno, umět se bránit či odvrátit útok se hodí nejen v profesním, ale i v osobním životě.

Každopádně když k tomu všemu přidáme ještě učivo z práva, pedagogiky, profesní etiky či vězeňské administrativy a fakt, že z každého předmětu se po probrané látce píše písemka a ještě se ústně zkouší, není daleko ke stresu. Ale naštěstí máme i hodiny psychologie, a tak, alespoň teoreticky, víme, jak se stresem bojovat.

Nejlépe ale je stresu se úplně vyhnout a náročné celodenní vzdělávání kompenzovat jinou aktivitou. Městečko Stráž pod Ralskem svým okolí přímo nabízí k aktivní formě odpočinku. Ideálními sporty při pobytu ve Stráži jsou určité cyklistika, turistika a běh. Ze Stráže vede velké množství cyklotras, které vás zavedou do krásné přírody se spoustou zajímavých míst. Doporučuji výlet do vesničky Kryštofovo Údolí, podívat se k průrvě Ploučnice, vystoupat na Ještěd nebo si jen užít spleti cyklostezek v hlubokých lesích v prostorách bývalého vojenského prostoru Ralsko. Když už díky přicházejícímu podzimu, ochlazení a brzkému západu slunce nejsou příznivé podmínky na kolo, tak běhat se dá pořád. Jinak je ve Stráži k dispozici i posilovna, bazén nebo hřiště. S blížícím se koncem kurzu ale již převažuje příprava na závěrečné zkoušky. Naše nabyté znalosti a dovednosti ze všech předmětů totiž prověří a ohodnotí zkušební komise. Úspěšné zakončení ZOP je jistě cílem každého příslušníka, důležitější ale je všechny poznatky a zkušenosti udržet v paměti a uplatňovat je při plnění pracovních a služebních povinností.

I když je náročné být tři měsíce mimo domov a rodinu a přátele vidat jen o víkendech, na pobyt ve Stráži pod Ralskem budeme určitě všichni rádi vzpomínat.

Odsouzení pomáhají postižené dívce

Malé Sofince osud nepřál... Od první minuty musela bojovat o svůj život. Dnes dvoupůlletá Sofie z Kuřimi má od narození poškozený mozek. Ne-

může chodit a není schopná polykat. Proto jí rodiče musí jídlo zavádět přímo do žaludku. Její léčba je možná pouze v zahraničí, ta je však drahá.

Na tuto léčbu rodina zatím nemá finanční prostředky. Proto prarodiče organizují sbírku víček od plastických lahví. Za kilogram plastu dostane rodina od odběratele pět korun. Do sbírky se zapojili jak řadoví obyvatelé města Kuřim, tak místní základní škola Komenského. Nápad podpořit tuto sbírku přišel i z řad pracovníků Věznice Kuřim. Kromě toho, že zaměstnanci sbírají vršky ve svých domácnostech, zapojili do sbírky i odsouzené. Vychovatel František Štarha a nstrm. Petra Vašková oslovili odsouzené z věznice, kteří pracují na vnějším pracovišti SAKO Brno. Práce odsouzených spočívá ve třídění komunálního odpadu. Pracovní četa odsouzených tak za týden nasbírá při třídění odpadu pytel vršků od pet lahví, které nstrm. Vašková odváží na sběrné místo v ZŠ Komenského. Odsouzení ochotně touto činností na sbírce spolupracují a dokazují tím, že i vězni mohou pomoci dobré věci, jakou je příspěvek na péči o postižené dítě. Kromě sbírky pet uzávěrů je možné taktéž přispět finanční hotovostí. Pokud můžete, přispějte prosím jakoukoliv částkou, která Sofinku pomůže vrátit zpět do života. Příspěvky zasílejte na účet číslo 243380984/0300, do zprávy prosím uveďte jméno a obec – rodiče Sofinky vám budou chtít osobně poděkovat v knize o boji za život své dcery.

min

Největší přání z českých věznic

Slavnostní premiérou byl do kin uveden dne 19. září 2012 dokumentární film režisérky Olgy Špátové a producenta Adama Poláka Největší přání, který byl promítán v pražském kině Lucerna. Vzhledem k tomu, že část filmu byla natáčena v loňském roce nejen ve Věznici Všechny, ale i ve Věznici Světlá nad Sázavou a Vazební věznici Praha-Ruzyně, měly možnost tuto premiéru zhlédnout i tiskové mluvčí těchto věznic. Otec Olgy Špátové zmapoval dvě předchozí generace v historicky zlomových okamžicích. Své filmy natočil v letech 1964 a 1989. Celovečerní dokumentární snímek, který navazuje na předchozí práci otce režisérky, je obrazem nejen současné generace, ale i motivací k hledání smyslu života.

brv

Zleva režisérka Olga Špátová, tisková ml B. Vetešníková, producent Adam Polák

Stovky nových míst pro odsouzené

Ministr spravedlnosti Pavel Blažek slavnostně otevřel 1. října za účasti prvního náměstka Daniela Voláka a bývalého generálního ředitele Vězeňské služby ČR Jiřího Treglera zbrusu nové ubytovací prostory ve Věznici Rapotice. Současná ubytovací kapacita tak vzrostla o celkem 308 nových míst. Otevřením nové ubytovny pro odsouzené se kapacita věznice zvýšila na 800 míst, v případě přeplněnosti až na 900 odsouzených.

Ubytovna s takto rozsáhlou kapacitou odsouzených je ojedinělým projektem. Způsobem a rychlostí výstavby „na zelené louce“ nemá obdoby v žádné dosavadní investiční akci Vězeňské služby ČR. Samotná stavba trvala necelý rok a uskutečnila se za plného provozu věznice při stavu přes 500 odsouzených.

„Takovouto snahu Vězeňské služby ČR je třeba ocenit, neboť se nám tu dnes podařilo získat víc než 300 nových míst pro odsouzené. Stavbu se podařilo realizovat během deseti měsíců, přičemž náklady činily 62,3 milionu korun,“ uvedl ministr spravedlnosti Pavel Blažek, který se slavnostního otevření nových prostor zúčastnil.

Věznice Rapotice, ležící 30 km západně od Brna, se rozkládá v bývalém vojenském újezdu na pozemku o celkové výměře téměř 100 ha a zasahuje území obcí Rapotice, Lesní Jakubov a Újezd u Rosic.

Areál převzalo v září roku 2005 ministerstvo spravedlnosti od ministerstva obrany. V letech 1989 – 2003 sloužil celý objekt jako základna raketového vojska Armády ČR. Prvních dvacet odsouzených bylo do Rapotic eskortováno 4. září 2006. Od 1. července 2009 jsou Rapotice samostatnou věznici. Věznice je profilována pro odsouzené muže v typu zařazení s dohledem a dozorem.

Setkání se starosty olomouckého kraje

Vazební věznice Olomouc dostala možnost představit se na neformálním setkání starostů obcí Olomouckého kraje, které se konalo dne 14. září u přehrady Barnov, která je součástí vojenského výcvikového prostoru Libavá.

Součástí celodenního programu bylo představení jednotlivých složek integrovaného záchranného systému a také vězeňské služby. Bezmála dvě stovky starostů měly možnost se navzájem podělit o své zkušenosti ze své práce a především při řešení krizových situací.

Vazební věznice Olomouc se na této akci prezentovala jak dynamickou, tak statickou ukázkou. Příslušníci vězeňské služby zde předvedli ukázkou zásahu při napadení vězeňské eskorty, použití expanzní zbraně a služebního psa proti nebezpečným vězňům narušujícím pořádek či vyhledání ukryté omamné látky pomocí služebního psa specialisty. Návštěvníci si rovněž mohli prohlédnout vzorovou celu, která svým vybavením odpovídá klasické cele ve věznici, a další materiály přibližující vězeňskou službu, a to ve formě fotodokumentace či výrobků vězňů osob a nedovolených předmětů.

-maz-

Školení krizového vyjednávání

Jaromír Hykl

Zkušenosti z oblasti krizového vyjednávání přijel předat svým kolegům z vězeňské služby koordinátor pro vyjednávání Krajského ředitelství Policie České republiky Ústí nad Labem vrchní komisař kpt. Martin Charvát. Školení uspořádala Věznice Drahonice a zúčastnili se ho zástupci věznic Oráčov, Kynšperk nad Ohří, Horní Slavkov, Ostrov, Všehrdy a Nové Sedlo. Školení se zúčastnil i vedoucí oddělení kontroly z Odboru kontroly Generálního ředitelství VS ČR rada plk. Miroslav Loula, který krizové vyjednávání ve vězeňské službě organizuje.

ZEFEKTIVNĚNÍ VYBRANÝCH PODPŮRNÝCH PROCESŮ VS ČR
Registrační číslo: CZ.1.04/4.1.00/48.00041

Ministerstvo spravedlnosti ČR ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR (dále VS ČR) dokončuje realizaci projektu „Zefektivnění vybraných podpůrných procesů Vězeňské služby České republiky“ – Digitalizace a pasportizace objektů VS ČR, který je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu České republiky.

Cílem projektu je zefektivnění podpůrných procesů Vězeňské služby ČR. Tohoto cíle bude dosaženo díky implementaci procesního řízení a SW podpory na vybrané procesy. Realizace digitalizace a pasportizace objektů VS ČR byla nezbytným předpokladem pro naplnění tohoto cíle.

Projekt byl rozdělen do několika etap, které se dařilo realizovat jak věcně, tak v čase. Prioritním úkolem bylo stanovit principy a postupy součinnosti dodavatele a odběratele tak, aby v relativně krátkém časovém období, tj. do 30. 11. 2012 mohlo být uskutečněno shromáždění, kontrola a předání pasportizačních dat, stavební dokumentace v digitální podobě za všechny objekty Vězeňské služby České republiky. Za tím účelem byl vytvořen dokument „Metodický návod k provedení zaměření objektů Vězeňské služby České republiky“, který standardizoval pracovní postupy jak pro pracovníky dodavatele, tak pracovníky odběratele. Principy stanovené metodikou byly ověřeny nejprve na pilotní organizační jednotce - Všehrdy (dále OJ). Po akceptaci dat za OJ Všehrdy se plošně uskutečnil sběr dat za všechny objekty a areály VS ČR. Od července 2012 do září 2012 se sběr dat uskutečnil v 41 organizačních jednotkách, za 971 objektů v 85 areálech, bylo pasportizováno 44 671 místností, digitalizováno 2215 výkresů v CAD standardu dle metodiky. Např. pro pasport budov bylo nutné zjistit 84 typů informací. Sběr dat dodavatelem, následná kontrola dat a akceptace pracovníky VS ČR kladlo vysoké nároky na obě strany především z časových důvodů a možností zajištění přístupů do objektů, kontrola zpracovaných dat musela být uskutečněna maximálně do 14 kalendářních dnů po předání dodavatelem z důvodu dodržení časového harmonogramu dle smlouvy. Pro potřeby využívání správy stavební dokumentace a evidenci vytvořeného pasportu objektů byl dodán a implementován softwarový nástroj CAFM FaMa+, který umožnil vytvoření centrálního digitálního archivu pro evidenci pasportu objektů VS ČR a správu digitální stavební dokumentace této organizace.

Očekávané přínosy centralizace dat jsou následující:

- Evidence relevantních dat na jediném místě
- Informace a přehled o všech budovách a místnostech
- Úspora nákladů na správu a přepracování dokumentace
- Možnost vyhodnocování procesů, hospodárnosti, efektivity a odhalování úzkých míst a prostoru pro zlepšení
- Sjednocení struktury dokumentace
- Snadná dostupnost dat a technické dokumentace
- Bezpečnější uchování uložených dat, řízený přístup k datům dle kompetencí
- Zabránění nechtěným ztrátám informací
- Úspora skladovacích prostor dokumentů

Centrální uložení dokumentace skutečného provedení staveb a evidence informací o nemovitostech vytváří předpoklady pro evidenci návazných podpůrných procesů ve Vězeňské službě ČR.

Velitel mise VS ČR v Afghánistánu **Robert Káčer** říká:

Mise, jako je naše, dávají Afgháncům šanci na lepší život

Robert Blanda

Kdy a jak vznikl projekt výcviku afghánského vězeňského personálu?

Projekt vznikl v loňském roce v souvislosti se vznikem nové věznice, jejíž výstavbu financoval český provinční rekonstrukční tým. Ten v této souvislosti požádal VS ČR o vyslání instruktorů, kteří by vyškolili personál věznice v základních dovednostech nezbytných pro běžný výkon služby. Během současného působení navíc přibyla další významná práce – výcvik příslušníků Národního ředitelství bezpečnosti, místní kontrarozvědky, která má vlastní věznice.

Co bylo na přípravě projektu nejobtížnější, jaké například největší překážky jste museli překonat?

Bylo nutné absolvovat nesčetné jednání, sepsat stohy dopisů a vyřešit množství organizačně technických otázek, počínaje dohodou s armádou, přes očkování, pojištění, vybavení instruktorů až po dopravu. Navíc bylo nutné zajistit přípravný kurz ve Vyškově. Nejobtížnější bylo vyrovnat se s přístupem některých lidí ve vězeňské službě. Armáda a pracovníci ministerstva zahraničí nám ovšem vycházeli maximálně vstříc, a to jak během prvního výjezdu, tak i při nynějším pokračování výcviku.

Jak probíhal výběr instruktorů a jaké byly na ně kladeny požadavky?

Všichni instruktoři jsou v prvé řadě dobrovolníci. Výběr byl cílený podle potřeb a zaměření výcviku. V týmu tak byli zastoupeni kolegové z praxe, aby byli schopni plnit co nejširší spektrum činností. Problém byl s jazykovou vybaveností, ale nakonec se

podařilo poskládat skupinu tak, aby i v případě zranění nebo úmrtí některého člena mohla v místě fungovat dál a splnit svůj úkol. Rád bych ještě podotknul, že mě mrzel přístup některých lidí, kteří začali propočítávat, na jaké horentní sumy si instruktoři přijdou. Realita je totiž poněkud jiná. Šlo o standardní zahraniční služební cestu. A když uvážíte, že například jedno jídlo na základně v Kábulu stojí cca 10 až 17 amerických dolarů, tak vám zbude možná na nějaké suvenýry. Kromě toho si instruktoři nemalou část vybavení pořizovali ze svého. Takže pro některé to bylo dle ustáleného klišé - nula od nuly pojde.

Jak účastníci kurzů přijímali?

Běžní příslušníci se výcviku účastní s nadšením, mají zájem o nové dovednosti a těší je, když vidí, že naše postupy fungují.

Co vás v Afghánistánu nejvíc zaujalo?

Pozoruhodná krajina, majestátní hory, údolí lemovaná bezpočtem kalátů (zdejších rodových sídel), nevýslovné rozdíly mezi společenskými vrstvami.

Mají podobné mise smysl?

Rozhodně ano. Dle mého soudu je především takový druh pomoci, jaký realizuje český provinční rekonstrukční tým, skutečně důležitý pro rozvoj Afghánistánu, pro podporu obyčejných lidí. Jde o desítky projektů, které podporují mírový rozvoj společnosti a zdejších obyvatelům dávají naději na lepší a klidný život. Na místě máte skutečně možnost poznat, že zdejší lidé si této pomoci velice váží a dobře vědí, že tato pomoc přichází z České republiky.

Při takto velkých kulturních a civilizačních rozdílech, na co vše se vlastně při přípravě vězeňského personálu soustředíte?

Soustředíme se především na základní dovednosti. Pro komplexnější přípravu personálu není prostor ani čas. To znamená, že jde především o takové dovednosti, které přispívají k bezpečnému provozu věznice a efektivnímu zvládnutí rutinních úkonů. Typicky tak jde o osobní prohlídky, poutání a předvádění osob, překonání odporu vězněných osob. Vše ale zaměřujeme na výběr adekvátních postupů a prostředků tak, aby personál maximálně šetřil důstojnost a zdraví osob, vůči nimž služební úkony a zákroky směřují.

Na výcvikové misi vám to „rychle uteče“ nebo se tam čas spíše „vleče“.

Čas je na základně do jisté míry jednotvárný. Největším problémem je asi nedostatek soukromí. Takže zalézt si například někde s knížkou prostě nejde. Není kam. Jinak jsou zde ale například možnosti sportovního vyžití.

Co je v misi v Afghánistánu nejtěžší? Měli jste někdo někdy pocit, že „něco prostě nezvládnete“?

Pocit, že něco nezvládneme, jsme nikdo neměli. Náročná byla jednání s některými afghánskými činiteli, protože zdejší vnímání času je výrazně odlišné. To se výrazně odráží i v prioritách. Místní rčení praví: Vy máte hodinky, my máme čas. Jinak ale bylo nutné si zvyknout na to žít s neustálou hrozbou raketových útoků na základnu. Během našeho pobytu už nepřátelské aktivity pomalu slábly, takže docházelo nanejvýš ke dvěma útokům denně. Přesto bylo nutné být neustále ve střehu a připraveni okamžitě sebou plácnout kdekoli na zem, jakmile se ozval signál poplachu. Což mi připomíná, že bych si moc přál, aby se konečně zlepšil stav českého vojáka, který byl v srpnu při podobném útoku těžce zraněn.

Chtěli byste ještě něco dodat na závěr?

Jsem rád, že vězeňská služba i přes různé těžkosti dokázala zvládnout takto náročný úkol a zhostit se ho se ctí. Vnímám to jako dobrou vizičku, která snad alespoň částečně pomůže ukázat, jak náročnou, zodpovědnou a důležitou práci vykonává každý příslušník a zaměstnanec vězeňské služby.

Vězeňská služba ČR znovu v Afghánistánu

Ondřej Kolář

Neuplynul ani rok od doby, kdy Vězeňská služba ČR vyslala do Pulí Alam v afghánské provincii Lógar misi instruktorů k přípravě nových pracovníků pro výkon služby v místních vězeňských zařízeních, když afghánská strana požádala o pokračování mise. Ačkoliv se pracovníci věznic v dané oblasti zúčastnili i dalších výcvikových kurzů, zájem měli především o spolupráci s VS ČR. Jiné kurzy prý postrádaly názornost ukázek postupů při práci s vězněnými osobami, například v případě hromadného vystoupení vězněných osob, překonání pasivního odporu, možného napadení příslušníků ze strany vězňů apod.

Ve spolupráci s civilní částí PRT proto bylo dojednáno osobní setkání s velitelem věznice v Pulí Alam. Toto město je zároveň hlavním městem celé provincie Lógar. Cílem bylo nejenom dojednat termíny výcviku, ale provést i kontrolu fungování věznice samotné.

Výcvik se konal přímo v nové vězni- ci v Pulí Alam a byl zaměřen na pro- cvičování technik poutání, překonání pasivního odporu, odvrácení útoku nebezpečného pachatele a další techniky, které mohou vězeňskému personálu bezprostředně pomoci při výkonu služby. Oproti podmínkám ve staré vězni- ci přímo v Pulí Alam je zde ubytovací standard o několik stupňů vyšší, než tomu bylo dříve. Ze slov příslušníků věznice také vyplynulo, že vyšší standard pomáhá při sa- motné resocializaci vězněných osob a množství útoků proti samotným za- městnancům věznice se zredukovalo. Pravda ale je, že využití některých budov bylo velmi nestandardní, proto- že si je afghánská strana uzpůsobila dle svých vlastních představ. Byli jsme velmi překvapeni, jak se místní vězeňský personál s touto pro- blematikou vyrovnal. Za „návštěvní místnost“ slouží například Hesco valy

(Hesco Walls), které jsou jinak využí- vány jako ochrana před povstanci na různých místech, například při ochra- ně samotné základny FOB Shank či různých stanovišť afghánské policie, samotné věznice v Pulí Alam apod. Jde vlastně o jakousi armaturu, která je vystlána látkou a v ní je nasypána zemina. Ta po několika deštích ztvrd- ne natolik, že má tvrdost kamene. Ovšem ve vězni- ci byla tato zařízení obrácena „vzhůru nohama“, armatu- ra byla rozstřížena a dovnitř byl dán koberec, aby návštěvy neseděly na holé zemi. V současné době je v nové vězni- ci 122 osob ve výkonu tres- tu odnětí svobody a věznice sama o sobě pojme přibližně 300 odsouze- ných. Věk tu nerozhoduje, a pokud jde o charakter trestné činnosti jed- notlivých osob, není určena výhrad- ně pro nějakou specifickou skupinu trestných činů.

NDS klíčem k bezpečnosti

Každý výcvikový výjezd je třeba nej- prve naplánovat společně s českými vojáky, kteří zajišťují bezpečnost. Vždy je třeba nejvyšší obezřetnosti, a to nejen během přepravy na mís- to určení, ale i během pobytu v dané

oblasti a při návratu zpět na základ- nu. Výjezd má vždy pevně stanovený harmonogram a celkem nám trvalo vždy asi půl až tři čtvrtě hodiny, než jsme se dostali na místo. Výcviku se zúčastnily skupiny zhruba po patnácti osobách. Výcvik se skládal z dopo- ledního a odpoledního bloku. Dopo- ledne se účastníci obvykle učili nové techniky a odpoledne si je pak sami procvičovali.

O náš výcvik projevil zájem i místní Národní bezpečností ředitelství (Nati- onal Directorate of Security - NDS). Jejich výcvik byl rozdělen do několi- ka bloků, především jsme ale museli zjistit, jaké jsou konkrétní potřeby příslušníků NDS, jaký je způsob je- jich práce a činností, kterým se vě- nují. Členové NDS patří z hlediska zajištění bezpečnosti k nejlepším pro- fesionálům, které lze v Afghánistánu najít. Njenom že mají zkušenosti s prací policie a armády, mnohdy jsou schopni komunikovat v anglickém ja- zyce, což je na zdejší základně skoro nutnost. Oproti místnímu vězeňské- mu personálu jsou schopnější, vzdě- lanější, při výcviku mnohem aktivně- ší. Proces přijetí k NDS je poměrně náročný, a to jak po fyzické, tak po psychické stránce. Trvá také déle, někdy třeba i celý rok. Na jejich slu- žby NDS nespolehá jenom příslušníci české vojenské mise, ale i američtí vojáci, pro které jsou neocenitelnou součástí každé jejich akce. Obvykle se jedná o zákroky proti povstalcům, sebevražedným atentátníkům, paše- rákům drog, původcům nástražných

výbušných systémů a podobně. Výcvik NDS se konal v prostorách vymezených pro cvičení afghánských ozbrojených složek. Skupina z NDS měla deset příslušníků. Výcvik byl dále zaměřen na sebeobranu přísluš- níků NDS, techniky poutání, překo- nání odporu apod. Pozvání zúčastnit se výcviku přijal i zástupce NDS v daném regionu, který sám úroveň kurzu velmi ocenil.

Pokud ji slyšíš, není tvoje

Během našeho pobytu v Afghánistá- nu jsme zažili asi deset raketových útoků povstalců na naši základnu. Povstalci používají k těmto útokům rakety 107 mm čínské výroby. Pocity, které jsme během raketového útoku prožívali, se dají jen těžce popsat, ale někteří čeští vojáci nás seznámili s tímto rčením: „Pokud ji slyšíš, není tvoje...“

O zabezpečení celého našeho týmu se skvěle postarali členové civilní části PRT, kteří příslušníkům české- ho týmu poskytli zázemí, ale i mož- nost vyměnit si zkušenosti s pobytem v Afghánistánu. Zvláštní dík patří především vedoucí civilní části PRT Magdaleně Pokludové, dále pak Mar- celu Červinkovi, stejně tak jako dal- ším členům týmu PRT, Janu Pivcovi a Zuzaně Biniové.

VS ČR na sebe upozornila nejenom výcvikem, který jsme prováděli ve vězni- ci v Pulí Alam či se členy týmu NDS, ale pro vojáky jsme také uspo- řádali prezentaci vězeňské služby a přednášku o problematice vězeň- ství v ČR. Cílem akce bylo přiblížit problémy českého vězeňství obecně, ale také nastínit některé praktické souvislosti, které jsou s tím spojeny. Posluchače zaujala například proble- matika průniku nedovolených před- mětů do věznic nebo porovnání pod- míněk ve vězeních v Česku a dalších evropských zemích.

Vzhledem k tomu, že bylo naše půso- bení v Afghánistánu poměrně krátké, často jsme z afghánské strany, a pře- devším z řad členů NDS, slyšeli přá- ní, abychom se ještě vrátili a znovu pomohli výcvikem místních specia- listů k většímu bezpečí civilního oby- vatelstva. „Tašakor“ znamená Děkuji a toto slovo jsme slyšeli opravdu často.

Členové mise VS ČR v afghánské provincii Lógar:

plk. Mgr. Robert Káčer
Generální ředitelství VS ČR, velitel skupiny
por. Mgr. Ondřej Kolář
SRPaS Věznice Kuřim, zástupce velitele
kpt. Bc. Milan Takáč
Institut vzdělávání VS ČR Stráž pod Ralskem
npor. Bc. Jiří Kudrna
ZVOVS-SP – Vazební věznice Praha – Pankrác
npor. Milan Zeus
ZVOVS – Věznice Plzeň

AIDS pomoc ve Věznici Kynšperk

Dne 23. listopadu 2012 navštívili Věznici Kynšperk nad Ohří zástupci České společnosti AIDS pomoc, o. s., aby se sešli letos již podruhé s odsouzenými k besedě o problematice a úskalích užívání drog, AIDS a HIV infekce. Součástí akce bylo také bezplatné testování HIV infekce.

Moře času pomáhá rodinám odsouzených

Petra Bělíková

Setkání se zakladatelkami občanského sdružení Moře času předcházelo setkání s Alexandrou Čekanovou, manželkou odsouzeného Miloše, který si nyní odpykává trest odnětí svobody v kynšperské věznici, při realizaci projektu Umění z vězení a při natáčení dokumentu České televize Pološero. Soud poslal jejího muže do vězení na 45 měsíců za neplacení výživného na jeho děti z předchozích vztahů.

Alexandra Čekanová zůstala po nástupu svého muže do výkonu trestu sama se synem, dál musela chodit do práce, pečovat o malé dítě a starat se o jeho obživu. Zůstala bez příjmu manžela, bez informací, bez pomoci úřadů. Když žádala o příspěvek na dítě, úřednice s ní byla takřikající rychle hotová. Jako vdaná neměla na příspěvek nárok, proto jí poradila, aby se nechala rozvést. To ona ale nechtěla. Svého muže miluje, podporuje ho a pomáhá mu, i když sama potřebovala pomoc, které se jí nedostávalo. Stala se členkou občanského sdružení Za branou, které v rámci projektu Z vězení do práce oslovilo s nabídkou spolupráce i Věznici Kynšperk nad Ohří.

Při činnosti v tomto sdružení se seznámila s dalšími dvěma ženami,

kteří hledaly cestu, jak pomoci blízkým odsouzených, kteří se ocitli ve stejné situaci jako ony. Zůstali bez svých partnerů, dětí a bez pomoci, bez rady. Zkušenosti, které tyto ženy získaly během výkonu trestu svých partnerů, chtěly předat těm, které to teprve čeká. Ženám, přítelkyním, rodičům, někdy i dospělým dětem. Chtěly jim pomoci překonat prvotní šok, fázi akceptace skutečnosti, pomoc při řešení praktických problémů, a především chtěly nabídnout sdílení bolesti a starostí. I když jsou uvězněni jejich muži, jakousi nálepku mají i ony. Podle jejich zkušeností není výjimkou, že ženy věznění svých manželů či partnerů tají i před svými příbuznými.

Tyto tři ženy, každá z jiného města, nejmladší Alexandra, o něco starší

Akce se účastnilo téměř 60 odsouzených, přičemž o testování měla zájem asi třetina vězňů. Odebrané vzorky předala společnost k vyšetření do Národní referenční laboratoře pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze. Prevence a osvěty není nikdy dost, zejména pokud se jedná o tuto problematiku a proto věznice počítá se spoluprací občanského sdružení i v nadcházejícím roce.

Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) vznikla koncem roku 1989. K jejímu založení vzešla iniciativa ze strany blízkých, známých a rodin HIV pozitivních občanů, s cílem prakticky přispět a pomáhat jim při řešení různých problémů, které mohou vzniknout v důsledku nemoci. Činnost společnosti byla časem rozšířena i za hranice ČR. V srpnu 1999 byl v Praze otevřen Dům světla, který se stal bezpečným centrem pro kohokoliv, jehož život je nějakým způsobem ovlivněn touto zákeřnou nemocí a poskytuje rovněž široký rozsah služeb.

ČSAP má registrované tři sociální služby: azylové domy, sociálně aktivizační služby, osobní asistence. Společnost poskytuje služby osobám, které jsou HIV pozitivní nebo již trpící nemocí AIDS či jsou bez přístřeší, jsou postiženy tělesně, zrakově, sluchově nebo trpí jiným chronickým onemocněním či jiným zdravotním postižením nebo vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy

peb

Radka a Iveta, se proto rozhodly pro vlastní projekt a před nedávnem založily občanské sdružení Moře času. Jde o dobrovolné, nevládní, neziskové sdružení občanů, v němž se sdružily manželky, partnerky a všechny blízké osoby, které mají někoho ve vězení. Cílem tohoto sdružení je:

- sdružovat rodiče, manželky, partnerky a všechny blízké, kteří mají někoho ve vězení a podporují ho,
- odstranit izolaci lidí, kteří mají někoho ve vězení, a poskytnout jim dostatečné informace,
- upozornit na to, že nejen osob ve vězení, ale i jejich blízkých se týká problém uvězněného a zároveň jim jeho uvězněním vznikají nemalá životní úskalí,
- poradenství a zřízení telefonické linky pro první kontakt s těmi, jejichž blízký nastoupil do vězení,
- možnost pravidelně se scházet a vzájemně si předávat zkušenosti,
- zřízení poboček v krajích,
- aktivně spolupracovat s azylovými domy a sociálními odbory,
- navázat spolupráci s Vězeňskou službou ČR, jednotlivými věznicemi, oslovit Probační a mediační službu ČR, podpořit rodiny odsouzených v aktivní spolupráci,
- podporovat zejména matky s dětmi, které mají manžela nebo partnera ve vězení, a pomoci řešit jejich

specifické problémy,

- pomoci při jednání s úřady, při sepsání žádosti o podmíněné propuštění,
- pomoci udržet rodinné vazby po celou dobu výkonu trestu a napomoci k navrácení rodinného života do normálu po propuštění uvězněného.

Na jednom ze svých informačních letáků se ptají: „Očekáváte nástup do výkonu trestu a bojíte se nejen toho, co čeká vás, ale i vaši rodinu? Potřebujete před nástupem do vězení poradit, co je třeba zařídit, než nastoupíte, co si můžete vzít s sebou a co budete potřebovat? Máte někoho blízkého ve vězení a potřebujete poradit, jak to chodí ve věznicích s korespondencí, s balíčky, s návštěvou? Staráte se o dítě, jehož rodič nebo rodiče jsou ve vězení? Potřebujete poradit jak na úřady, a na jaké dávky máte nárok? Nebo jen chcete poradit, jak říci dítěti pravdu? Máte pocit, že vám nikdo nerozumí, a chtěli byste své trápe sdílet? Jste zoufalí z nastalé situace? Kontaktujte naše občanské sdružení a my vám rádi pomůžeme. Všechno se dá zvládnout, když víte jak a nejste na to sami.“

Po absolvování kurzu psychologických služeb chtějí zajišťovat krizovou intervenci, odbornou pomoc, ale

i laickou podporu například prostřednictvím studentů sociální práce. Další pomoc by zakladatelky sdružení chtěly realizovat prostřednictvím depistáže, streetworku a terénních služeb. Tyto způsoby pomoci jsou zatím ve stádiu příprav.

Trojice zakladatelek své partnery nelituje, naopak. Myslí především na sebe a na ty venku. Podle vlastních slov mají zkušenost, že mnohdy ti venku nemají pořádně ani na obživu a utrhnou si od úst, aby do vězení poslali například telefonní kartu a další věci, které je stojí nemalé peníze. Ženy pak po celodenním shonu v práci a s dětmi usedají večer ke stolu, aby napsaly dopis, na který partneri ve vězení už netrpělivě čekají. Co pořád psát? Že jsou ustarané, utrápené, že ne a ne vyjít s penězi, že nemohou plnit každá jejich přání? Už jenom napsat dopis, koupit známku a odnést ho do poštovní schránky vyžaduje v rámci každodenních starostí nějaké úsilí. A návštěvy? Návštěvy ve vězení pro ně představují nemalé časové a finanční investice. Mnohdy je to pro řadu z nich doslova nemožné.

Napadlo je, že by mohly ve věznicích pořádat jakási skupinová setkání a besedy s odsouzenými, aby jim

přiblížily život osob, které na ně čekají. Aby odsouzení měli reflexi, uvědomovali si a připomínali, že svým jednáním ublížili nejen sobě, ale zejména svým rodinám a ty že od nich očekávají pochopení, respekt a plné nasazení i po ukončení výkonu trestu, aby se jejich život vrátil k normálu. Mají zájem o informace k průběhu výkonu trestu svých partnerů, aby na ně partnerky mohly lépe působit. „Zlobíš, nepošlu ti kartu, balíček, nepřijedu na návštěvu.“ Jejich zájem a představy připomínají princip školní docházky a třídních schůzek. Takováto spolupráce s vězeňskou službou by práci a s dětmi usnadnila večer ke stolu, aby napsaly dopis, na který partneri ve vězení už netrpělivě čekají. Co pořád psát? Že jsou ustarané, utrápené, že ne a ne vyjít s penězi, že nemohou plnit každá jejich přání? Už jenom napsat dopis, koupit známku a odnést ho do poštovní schránky vyžaduje v rámci každodenních starostí nějaké úsilí. A návštěvy? Návštěvy ve vězení pro ně představují nemalé časové a finanční investice. Mnohdy je to pro řadu z nich doslova nemožné.

Napadlo je, že by mohly ve věznicích pořádat jakási skupinová setkání a besedy s odsouzenými, aby jim přiblížily život osob, které na ně čekají. Aby odsouzení měli reflexi, uvědomovali si a připomínali, že svým jednáním ublížili nejen sobě, ale zejména svým rodinám a ty že od nich očekávají pochopení, respekt a plné nasazení i po ukončení výkonu trestu, aby se jejich život vrátil k normálu. Mají zájem o informace k průběhu výkonu trestu svých partnerů, aby na ně partnerky mohly lépe působit. „Zlobíš, nepošlu ti kartu, balíček, nepřijedu na návštěvu.“ Jejich zájem a představy připomínají princip školní docházky a třídních schůzek. Takováto spolupráce s vězeňskou službou by práci a s dětmi usnadnila večer ke stolu, aby napsaly dopis, na který partneri ve vězení už netrpělivě čekají. Co pořád psát? Že jsou ustarané, utrápené, že ne a ne vyjít s penězi, že nemohou plnit každá jejich přání? Už jenom napsat dopis, koupit známku a odnést ho do poštovní schránky vyžaduje v rámci každodenních starostí nějaké úsilí. A návštěvy? Návštěvy ve vězení pro ně představují nemalé časové a finanční investice. Mnohdy je to pro řadu z nich doslova nemožné.

Besídka odsouzených s drogovou minulostí

Věznice Valdice zažila 26. října 2012 ojedinělou akci, kdy si vězni ze zvýšené ostrahy připravili pro spoluvězně a personál dopolední komponované představení. Pod hlavičkou specializovaného oddělení se konala besídka komunity odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek.

Úryvek ze scénky
„A co umíte, pane?“
„Bílit obchody...“
„A máte svoje štetky?“
„Proč bych měl s sebou brát štetky, to zvládnou sám...“

Kamil Němec
Jitka Eva Růžková

Jednotlivé bloky byly odděleny hudebními vystoupeními odsouzených za aktivní podpory terapeuta a uměleckého vedoucího hudebního kroužku Ivana Karase. Kouzelník s kartami nás nenechal na pochybách, že někteří odsouzení mají skutečně šikovné prsty. Po zatažení opony jsme čekali, zda nakonec nezmezí i on.

Vrcholem celého dopoledne pak bylo volné nastudování lidové pověsti z Jičínska s názvem Bílá paní na Bradleci v úpravě M. Zajíčka z roku 2004. Divadelní představení probíhalo v režii vychovatele Davida Kořínka. Herci byli oblečení v dobových kostýmech, které tvořily velký protiklad vězeňskému stejnokroji. Díky tomu jsme chvílemi zapomínali, že se díváme na vězně, a nikoliv na herce. Masky a rekvizity si odsouzení sami vyráběli ve svém volném čase a dali si na nich opravdu záležet. Pro mnohé z nich to byla vůbec první příležitost veřejně vystoupit, a proto nervozita před začátkem představení stoupala do závratných výšek. Ovšem herecké výkony byly obdivuhodné, zvláště když si uvědomíme, že před námi stála parta herců, u kterých dosavadní život tvořily pouze drogy.

Besídka byla ukončena dlouhou básní čtyř recitujících, kteří ve verších popsalí život a činnost komunity, a to včetně práce personálu a charakteristik jednotlivých klientů. Výstižnost charakterů byla ohromující.

Motivací pro odsouzené a jejich velmi dobrý umělecký výkon bylo nejen pobavení sama sebe, personálu a hostů, ale především prezentace výsledků vlastní práce a posunu během zapojení v terapeutickém programu.

Tři kroky k úspěchu

Terapeutický program je rozdělen na tři šestměsíční fáze. Úvodní fáze je zaměřena na adaptaci odsouzeného, jeho seznámení s podmínkami a cíli specializovaného oddělení. Cílem této etapy je především navázání kvalitního terapeutického kontaktu s odsouzeným, jeho adaptace na komunitní formu práce a překonání zaběhnutého druhého života vězňů. Tato fáze je pro většinu odsouzených kritická, pokud ji úspěšně absolvují a naučí se fungovat v rámci komunity, je u nich velký předpoklad dokončení celého programu.

Střední fáze je pak zaměřena na terapeutické působení jak individuální, tak skupinové, realizuje se intenzivně terapeutický program s využitím stanovených forem a metod, provádějí se skupinové řízené aktivity pod vedením odborných zaměstnanců oddělení. Důraz je kladen na práci s drogami a s trestnou činností, tj. přiznání plné odpovědnosti za pro-

vedené činy a rozpoznání spouštěcích faktorů trestné činnosti. Na tyto aktivity navazují tréninky sociálních dovedností, komunikace a zvládání problémového chování. Program je doplněn i vzdělávacími a volnočasovými aktivitami, aby vězni poznali co nejvíce možností, jak trávit svůj čas jinak než s drogou.

V závěrečné fázi je kladen velký důraz na vlastní sebehodnocení vězňů, schopnost poskytování zpětných vazeb ostatním, rozvoj dovedností říci si přiměřenou formou o pomoc při naplňování svých potřeb. Závěrečná fáze zahrnuje vyhodnocení působení na odsouzené v programu, hodnotí se míra naplnění stanovených individuálních cílů, zpracovávají se podklady a doporučení pro následnou péči. S vězni se pracuje na trvalé motivaci k abstinenci, plánuje se další postup a možnosti léčby či terapie. Cílem tohoto období je kromě hodnocení i příprava odsouzených na ukončení pobytu v tomto oddělení.

Zapojením v terapeutickém programu a uskutečněnou kulturní akcí dokázali odsouzení především sobě, že i dobu strávenou za mřížemi lze trávit pozitivní činností. Po zhlédnutí takového představení si i občas skeptický zaměstnanec věznice uvědomí, že práce s odsouzenými má význam a přináší své ovoce.

TOXIČKA

Už tenkrát, jako dítě, byl jsem pěkný kvítko. Slýchával jsem, hochu, jednou skončíš v lochu. Na řeči jsem nedával, neřestem se poddával. Sex, alkohol, drogy, bylo moje hobby.

Práce jsem se bál, chtěl jsem žít jak král. Abych si žil jako král, musel jsem mít kapitál. Abych měl zmíněné kačky, rozhod jsem pro vloupačky.

Peněz bylo stále málo, ale pro strach uděláno. Chce to sakra velký plán a nadosmrti nedělám.

Asi jsem chtěl spoustu věcí, za což právě sedím v kleci. Byl to jistě špatný plán, což si teďka vyčítám.

Oči pláčí, smáčí řasy, já však jedu, moji draží, do valdické basy. Když se kouknu pár let zpět, rozléval jsem všude jed. Udělal jsem spoustu chyb, teď bych chtěl žít trochu líp. Dělat už jen, co se líbí, napravovat staré chyby.

Život přeci nekončí, když se s ním chlap neloučí. Proč bych to měl vlastně vzdát, když mám život tolik rád.

Proto ze standardu, opouštím svou partu. Loučím se tu s vámi nerad, musím ale něco dělat. Jdu po nové cestičce, vděčím za to toxické.

Cesta byla plná klestí, že mě vzali, jsem měl štěstí. Bylo na mě znát, když jsem to chtěl vzdát. Ta doba je pryč, teď jsem tu moc rád.

Rauchfleisch Udo: Terapie a doprovázení delikventů

Evžen Nový

Autor se v knize zabývá velmi specifickou oblastí psychoterapie, kterou je práce s lidmi se sklony ke kriminálnímu jednání, autor je vymezuje pojmem delikventi. Tito lidé často vyrůstají v sociálně slabých rodinách, jsou v dětství konfrontováni s odmítáním, násilím, alkoholismem rodičů apod., což v budoucnu silně narušuje jejich mezilidské vztahy a přizpůsobení se společenským normám. Psychoterapie této cílové skupiny je velmi obtížná a často neúspěšná, zároveň je však práce s osobností takového klienta podmínkou jeho úspěšného fungování a prevence další kriminální činnosti. Autor v knize prozkoumává úskalí a těžkosti, které práce s touto cílovou skupinou přináší, a nabízí své zkušenosti, které získal během dlouholeté terapeutické praxe s těmito klienty. Udo Rauchfleisch je v oblasti, kterou se kniha zabývá, známým a uznávaným autorem, vede svou vlastní psychoterapeutickou a supervizní praxi, je členem Německé psychoanalytické společnosti a emeritním profesorem klinické psychologie na universitě v Basileji.

Kniha je psána čtivým způsobem a je rozsahem nevelká (84 stran). Přesto je doslova „nabitá“ informacemi o tématu, konkrétními situacemi z terapie, interpretacemi chování delikventů a teoretickými úvahami. K dobrému porozumění textu je nicméně potřebné se seznámit se základy psychoanalýzy či jiných psychodynamických směrů (zaměřených na nevědomou motivaci). Autor totiž některé pojmy v textu vysvětluje a rozpracovává (např. „štěpení“), jindy však používá psychoanalytické pojmy bez bližšího určení.

Kniha je rozdělena do desíti kapitol. Autor v nich prozkoumává jednotlivé aspekty, které považuje v terapii této cílové skupiny za důležité:

- Okruhy, úrovně a množství problémů, které je nutné v terapii řešit a zpracovat
- Negativismus a odpor klienta vůči změně
- Klient jako oběť a možnosti intervencí, jak mu pomoci převzít odpovědnost za vlastní osud
- Nebezpečí přílišné identifikace terapeuta s klientem a ochrana role terapeuta a jeho nestranného pohledu
- Manipulativní jednání klienta, jak s tím zacházet v terapii včetně komunikace se sociálním okolím klienta
- Význam návykových látek (zejména alkoholu) v životě delikventa
- Vyčerpání pracovníka při práci s delikventy a obrana proti tomu
- Práce se strachem v rámci terapie delikventů
- Nakládání s vlastními pocity terapeuta a jejich použití jako diagnostického nástroje

Autor ke každé oblasti poskytuje konkrétní případ (kasuistiku), kterou dále podrobně rozpracovává. Jedná se vždy o případy z jeho vlastní praxe. Dotýká se jak chování klienta, tak terapeutických intervencí a svého prožívání v rámci vztahu s delikventem. Umožňuje tím čtenáři sledovat postup práce a velmi konkrétně si představit, co se v terapii těchto lidí děje. Autor takřikajíc otevírá „svou kuchyni“, detailně v každém případě popisuje klientovo chování, rozpracovává, jak se měnil jeho pohled na proces a porozumění klientovým potížím a jak na situaci reagoval: „...Dieter se objevil na sezení ve velmi podrážděném stavu a výhružně mě vyzýval, abych zařídil jeho hospitalizaci na psychiatrické klinice a zařídil pro něj důchod... Ačkoliv jsem se cítil ve značné tísní kvůli podrážděnosti klienta a jeho výhružnému chování, bylo mi od začátku jasné, že by bylo nesmyslné a vlastně nemožné na jeho přání přistoupit...“ (s. 61 – 62) Poznatky z praxe pak v každé kapitole zobecňuje a nabízí čtenáři interpretaci této konkrétní situace, tedy co se v terapii a mezi terapeutem a klientem děje: „Když se vynořují pocity strachu, zvláště když není patrné žádné zjevné ohrožení, měli bychom se vždy ptát, zda tu nevnímáme zástupně pocit klienta...“ (s. 65) a kudy a jakým způsobem je možno vést terapeutický proces dále. „Terapeut by se neměl žádným tlakem nechat donutit k nereflektovanému jednání, nýbrž dříve, než sám projeví aktivitu, by se měl pokusit udělat si co nejvíce jasno v tom, jaké jsou motivy a cíle klienta.“ (s. 64) Rauchfleisch v duchu hesla „chybami se člověk učí“ zaznamenává i některé „slepé uličky“ a špatná rozhodnutí, které během terapie udělal, aby tyto možnosti čtenáři ukázal.

V závěru knihy autor stručně shrnuje některé nastíněné problémy a uvádí je do kontextu k psychoanalytické teorii. Ačkoliv je kniha úzce zaměřena na psychoterapii, velmi dobře zpracovává téma vzniku asociální osobnosti, a je tedy vhodná i pro širší okruh odborníků. Kniha bych doporučil pracovníkům, kteří pracují jak s delikventními jedinci (probační a mediační služba, soc. pracovníci a terapeuti ve věznicích, kurátoři apod.), tak pracovníkům s ohroženou mládeží či se sanací rodiny (sociální terapeuti v domech na půl cesty, pracovníci v ústavní výchově, terénní pracovníci atd.). Kniha zcela jistě velmi ocení vychovatele z dětských domovů. Dle mého názoru je knih, které by takto přiléhavě popisovaly vliv asociálního prostředí na formování osobnosti mladého člověka, poskrovnu.

Za silnou stránku knihy považuji zejména to, že v ní pracovník najde konkrétní situace a postupy a je tak možno se z ní prakticky učit. Přibližuje prožívání jak klienta, tak i terapeuta, což je pro vedení obdobné terapie velmi důležité, kniha je stručná, přitom ale „nabitá“ informacemi z přímé praxe. V knize není nic zbytečného, kasuistiky jsou velmi pěkně sestaveny a děj terapie je rozehrán autenticky, čtenář je doslova napjatý, jak bude autor dále v terapii postupovat.

Za slabé stránky považuji brožované vydání, které se již při prvním použití rozpadá, což je u knihy, kterou bude mnohý pracovník brát do ruky častěji, velká nevýhoda. Co se týká obsahu, zejména čtenáři, kteří nejsou seznámeni se základy psychoanalytické psychoterapie, by jistě ocenili širší uvedení do teoretických základů, na kterých autor své úvahy staví. Kniha Udo Rauchfleischeho Doprovázení a terapie delikventů je hlubinnou sondou do způsobu práce autora v terapii lidí s kriminálními sklony a ve své knihovně by ji měl mít každý, kdo se prací s touto nebo podobnou cílovou skupinou zabývá.

Autor se profesionálně zabývá aplikovanou psychoterapií

Rauchfleisch Udo, Terapie a doprovázení delikventů,
Vyd. 1., Boskovice: Albert 2000, ISBN-10: 80-85834-83-9

„Tento výstup vznikl v rámci projektu Specifického vysokoškolského výzkumu 2012- 265 702“

V rámci terapeutického programu TP 21, realizovaného u odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek ve specializovaném oddělení Věznice Všehrady, měli možnost dva odsouzení tohoto oddělení projevit svou kreativitu na zdi vycházkového prostoru nástupního oddělení věznice s dozorem a specializovaného oddělení. Co bylo cílem tohoto počínu, na to jsem se zeptala vychovatelky specializovaného oddělení Jitky Hartanové.

Hlavním cílem této pracovní činnosti bylo vytváření pracovních návyků a smyslu pro povinnost, také poznávání svých možností a smysluplné trávení volného času. Nelze též pomínout úsilí o estetizaci prostředí.

Jaké byly přípravy a z kolika nápadů jste vybírali?

V přípravné fázi jsme zjišťovali, jaké úpravy budou nutné k odstranění nerovností ohradní stěny, které barvy budou vhodné pro malování na betonový povrch. Dále bylo třeba provést výběr vhodného motivu ze široké škály možností, které odsouzení na uvedené plochy navrhovali. Jako nejvhodnější se nakonec jevil motiv přírodní krajiny s lesy a horami na obzoru. Po provedení oprav nerovností stěny bylo přistoupeno k hrubému náčrtku, při němž bylo spočítáno, kolik a jaké barvy bude na vytvoření malebné krajiny potřeba.

Kolik času odsouzení tomuto dílu věnovali?

Každý z těchto dvou odsouzených věnoval projektu celkem 75 hodin práce. Použito bylo asi 14 kg barev. Potřebný materiál byl zakoupen z finančních limitů přidělených do oblasti účelově vázaných prostředků v rámci souboru protidrogových opatření pro činnost specializovaných oddělení.

Jak hodnotíte výsledek této arteterapeutické aktivity?

Arteterapie jako taková je součástí psychoterapeutického působení, kde tvorba a její výsledky jsou dále psychoterapeuticky zpracovávány jak v individuální práci s odsouzeným, tak při skupinových terapeutických sezeních s ostatními členy terapeutického týmu specializovaného oddělení. Tato aktivita má nepochybně i význam ergoterapeutický. Odsou-

zeným umožnila dosáhnout určité úrovně v plnění smysluplných činností a jejich rozvoje, k poznání vlastních možností a hranic. A to se dle mého názoru podařilo naplnit.

Při návštěvě specializovaného oddělení tu obvykle najdu pěkné výrobky odsouzených. Prozradíte nám, co chystáte s odsouzenými na vánoční svátky?

V současné době byl s vybranou skupinou odsouzených dokončen adventní věnec. V plánu máme také výrobu vánočního stromku ze živých větví, usazeného do květináče, včetně zhotovení vánočních ozdob z různých přírodních materiálů. Pokusíme se také o výrobu perníkové chaloupky a dřevěného vyřezávaného svícnu. Námětu je mnoho a na výsledky naší práce se můžete podívat o vánočních svátcích.

Michal Petras Jindřich Hůrka Zavedení nástroje SARPO do penitenciární praxe

Počínaje listopadem začaly věznice a vazební věznice zavádět do praxe metodický nástroj Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených (SARPO). Nejedná se již o pilotáž, ale o zavedení validizované metody do standardní činnosti Vězeňské služby ČR. České vězeňství se tak přiblížilo k vyspělým západním zemím, které využívají pro svou penitenciární praxi nástroje IV. generace.

Tím se završilo jedno dlouhé období vývoje nástroje v rámci zřejmě nejdelšího a nejrozsáhlejšího projektu VS ČR. V první části tohoto období (2004 – 2009) vyvíjela, pilotovala, analyzovala a upravovala nástroj VS ČR společně s Probační a mediační službou ČR. Tehdy se jednalo o verzi SARPO 1, tj. o hodnocení před rozhodnutím o udělení podmíněného propuštění a po něm. Od roku 2008 samostatný pracovní tým ve VS ČR pokračoval ve vývoji (zejména validizaci) nástroje a modifikoval ho s ohledem na potřeby VS ČR. Hlavní potřebou se stal poža-

davek na vyhodnocení odsouzeného po jeho nástupu do výkonu trestu. Pracovní tým vytvořil postupně originální elektronický program využívající data Vězeňského informačního systému.

SARPO je jednotný, objektivní, strukturovaný, cílený nástroj hodnocení odsouzených s validizovaným výpočtem statického a dynamického rizika a se zaměřením na identifikaci závažné trestné činnosti (s násilným, sexuálním a drogovým kontextem). Dále detekuje riziko újmy (obět) a rizikové kriminogenní faktory (prediktory recidivy) a obsahuje zhodnocení responsivity odsouzeného (motivace, sebereflexe, schopnost učení). Účelem hodnocení rizik je především predikovat pravděpodobnost opakování trestné činnosti odsouzenými a tomu uzpůsobit cílené zacházení v přiměřené intenzitě.

V roce 2012 tým vyškolic ve VS ČR 50 koordinátorů a dále 304 zaměstnanců různých funkcí (vychovatele, sociální pracovníky, psychology, speciální pedagogy), kteří pracují v týmech na nástupních odděleních.

Dlouhodobým metodickým i legislativním záměrem je zřehlednit, zjednodušit a objektivizovat celkový systém hodnocení odsouzených a vnitřní diferenciaci. Nejpodstatnějším důvodem změny je zavedení nové filosofie hodnocení založené na snižování rizika kriminálního chování vedoucího k opětovnému odsouzení. SARPO bylo vytvořeno pro potřeby praktického využití ve věznicích a vazebních věznicích, kde nahradí komplexní zprávu jako vstupní hodnocení odsouzeného po jeho nástupu do výkonu trestu. Část výstupů ze SARPO bude později použita pro zpracování hodnocení pro soud při rozhodování o podmíněném propuštění a také v rámci připravované změny vnější diferenciaci věznic.

První listopadový den byl elektronický program SARPO postupně spuštěn v celé VS ČR, což obnášelo a dosud do jisté míry obnáší složitou technicko-organizační operaci. Vyškolení uživatelé se logují do systému a získávají příslušná práva... Vedle toho se odlaďují síťové konflikty, řeší se rutinní technické problémy... Systém se napojuje k ostrým datům a k prvním zpracovaným komplexním zprávám SARPO. VS ČR začala nově využívat dálkový přístup k opisům z evidence rejstříku trestů, který se více než dosud stává zdrojem pro kvantitativní

a kvalitativní posouzení trestné činnosti. První týdny přirozeně přinesly hektické a nelehké momenty pro všechny zúčastněné, avšak z odstupu téměř měsíce lze konstatovat, že proces zavádění SARPO probíhá v zásadě dobře a podle plánu. Pracovat s tímto programem mohou ve věznicích a vazebních věznicích pouze proškolení zaměstnanci, kteří absolvovali na jaře nebo na podzim tří až čtyřdenní školení. Další školení se letos uskuteční ještě v prosinci a bude se dále konat i v roce 2013. Této strategii postupného proškolení odpovídá i zvolená strategie postupného zpracování komplexní zprávy. Zaměstnanci, kteří nejsou proškoleni, mohou prozatím komplexní zprávu zpracovávat dosud zabývaným způsobem. Nicméně v rámci dokončení procesu zavedení SARPO se poměr zpracovaných zpráv stáva-

jící metodou a metodou SARPO brzy vyrovná a posléze převládne zpracování pouze novou metodou. Každá věznice má jednoho nebo dva vyškolené koordinátory SARPO. Koordinátor je kontaktní osobou a koordinuje zavádění SARPO ve věznici, je garantem práce v SARPO podle Manuálu SARPO, zajišťuje odbornou podporu ostatním uživatelům a reflektuje situaci a poskytuje zpětnou vazbu pracovnímu týmu SARPO. Koordinátor v rámci procesu zavádění poskytuje na vyžádání informace, jaké kroky již byly učiněny pro zavedení SARPO do věznice a v jakém stavu se celý proces nachází. Tím je zahájen proces nového přístupu k hodnocení, který dozajista ovlivní i zpracování programu zacházení a jeho průběžné vyhodnocování. To jsou ovšem další úkoly, které VS ČR v budoucnu nepochybně čekají.

Co je nástroj SARPO

Prediktivní nástroj na hodnocení rizik a kriminogenních potřeb odsouzených v podobě elektronického programu. Nástroj posuzuje pravděpodobnost opětovného selhání odsouzeného na základě:

- výpočtu statického rizika vyhodnocujícího údaje o kriminálním chování,
- výpočtu dynamického rizika vyhodnocujícího celkem 48 rizik v sedmi základních oblastech lidského života,
- odhadu způsobení újmy a specifikace potenciální oběti na základě analýzy trestné činnosti,
- vyhodnocení motivace a sebehodnocení odsouzeného,
- vyhodnocení protektivních faktorů majících potenciál zmírnit statické a dynamické riziko.

Jaké jsou výstupy SARPO

Výsledkem hodnocení zpracovaného nástrojem SARPO je komplexní zpráva mimo jiné obsahující validizované výpočty vyjadřující míru statických a dynamických rizik, převedené do škály nízké—střední—vysoké—velmi vysoké. SARPO v rámci výstupů poskytuje rovněž souhrnný výčet všech rizik a závažných skutečností a uživatelským přínosem je i generace automatického slovního hodnocení, tzv. sarpotextu. Hodnotitelům odpadá trápení se slohovými cvičeními a více času mohou věnovat získávání, interpretaci zjištěných dat a jejich vyhodnocení.

K čemu slouží SARPO

SARPO je validizovanou metodou na vyhodnocování rizik a kriminogenních potřeb a slouží ke:

- kategorizaci odsouzených podle statických a dynamických rizik,
- rozlišování mezi vnitřními (život ve vězení) a vnějšími riziky (život ve společnosti),
- stanovení vhodných a efektivních intervencí (programu zacházení) směřujících ke snížení recidivy,
- plánování zacházení, které je adekvátní ke zjištěným rizikům a jejich míře závažnosti,
- pravidelnému statistickému zpracování získaných údajů.

Program SARPO

Obr. č. 1: Grafické znázornění míry rizika Statických faktorů (Trestná činnost), s výčtem rizik a závažných skutečností a generovaným slovním hodnocením.

Obr. č. 2: Zpracovatelé mají přehled o stavu zpracování, resp. rozpracování jednotlivých částí Komplexní zprávy svých kolegů v průběhu celého procesu hodnocení.

Ministr spravedlnosti Pavel Blažek zahájil tradici oslav Dne českého vězeňství

Ministr spravedlnosti Pavel Blažek navštívil v pátek 14. prosince v doprovodu svého prvního náměstka Daniela Voláka a generálního ředitele Vězeňské služby ČR Petra Dohnala věznice Ostrov nad Ohří a Horní Slavkov. Svou účastí tak zahájil tradici oslav Dne českého vězeňství, který si vězeňská služba připomíná letos poprvé.

Tento den, 14. prosinec, který je vyvrcholením celoroční práce příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby ČR, usiluje o celospolečenské připomenutí penitenciálních tradic první Československé republiky, která vytvořila podmínky k uplatnění a rozvinutí všech předcházejících humanistických a penitenciálních myšlenek a obohatila je o výsledky mezinárodní spolupráce v oblasti trestní justice a vězeňství.

„Chtěl bych vyzdvihnout práci příslušníků vězeňské služby, kteří bez ohledu na nepříznivé podmínky a za situace dlouhodobě přeplněných věznic a omezených finančních prostředků plní spolehlivě své povinnosti a zajišťují nejen bezpečí společnosti, ale také kvalifikovanou výchovnou péči o osoby ve výkonu trestu,“ uvedl ministr Pavel Blažek během návštěvy

ostrovské věznice. Setkal se zde také s představiteli věznice a u příležitosti dnešního Dne českého vězeňství jim poděkoval za jejich práci. Zajímal se o podmínky výkonu jejich služby a také o jejich názory na stav a perspektivy českého vězeňství. Později odpoledne odjel do nedaleké věznice Horní Slavkov, kde se rovněž pozdravil s představiteli a pracovníky věznice.

Při rozhodování o stanovení data Dne českého vězeňství se ukázala jako nejvhodnější významná událost, spojená s utvářením vězeňského personálu po vzniku Československé republiky. Dne 14. prosince 1918 vydal první československý ministr spravedlnosti František Soukup naří-

zení o služebním slibu pro nově nastupující dozorce a dozorkyně vězňů. Do této doby skládali dozorcí přísahu, která je v první řadě zavazovala k zachování věrnosti rakouskému císaři Františku Josefu I. V tomto slibu se dozorcí a dozorkyně nově zavazovali k věrnosti Československé republice a jeho obsah je srovnatelný se současnými požadavky na profesní etiku vězeňského personálu.

U příležitosti Dne českého vězeňství se i v dalších českých věznicích a vazebních věznicích konala služební shromáždění k připomenutí historických tradic, reformních úspěchů a výsledků dosažených v českém vězeňství. Den českého vězeňství je spojen rovněž s oceněním služebních a pracovních úspěchů příslušníků a občanských zaměstnanců a udělením resortních vyznamenání.

rob

Vazební věznice Liberec slavila 135. výročí

Michala Pávová
Jaroslav Šedivý

V každodenním spěchu jsme málem všichni zapomněli, že v tomto roce slaví věznice Liberec významné výročí uvedení do provozu. Nicméně stále jsou mezi námi lidé všímaví, kteří tyto zásadní milníky v historii vazební věznice sledují, a díky tomu jsme zjistili, že v letošním roce je to 135 let od doby, kdy byla Vazební věznice Liberec uvedena do provozu. Díky řediteli věznice se následně rozmatávalo pomyslné klubíčko, na jehož konci byl slavnostní den oslav 135. výročí otevření naší budovy.

Historie vazební věznice

V roce 1848 vzplála v celé Evropě, včetně rakouské monarchie, vlna revolučního hnutí a na trůně ve Vídni došlo k výměně císaře. Abdikující císař Ferdinand V. Dobrotivý předal vládu Františku Josefu I., který ve svých 18 letech zastával centrální způsob vládnutí. Jedním z hlavních výsledků revolučních snah bylo zrovnoprávnění všech občanů před zákonem. Na základě těchto snah došlo ke změnám zásad soudnictví, kdy soudní i výkonou moc převzal do rukou výhradně stát. V roce 1850 došlo v Čechách k ustanovení 13 zemských soudů, kdy jedním z nich byl i soud v Liberci. Nejprve se nacházel v prostorách domu v Barvířské ulici, nicméně protože nevyhovoval svým účelům, bylo rozhodnuto o výstavbě nového areálu na tehdejším okraji města pod Keilovým vrchem.

Architekt Kaur vypracoval projekt nové budovy soudu a 13. března 1874 byla její stavba zahájena v dnešní ulici U Soudu a 27. října 1877 byla stavba zdárně dokončena. Byla to první velká administrativní budova postavená v Liberci.

Budova byla postavena v toskánském slohu a zařadila se mezi největší reprezentativní budovy v Liberci. Ve své době se jednalo o největší zděnou budovu města. Podle zákona

Rakouska-Uherska v ní vykonávali trest pachatelé, kteří se dopouštěli přestupků nebo přečinů. Také zde byly umístovány osoby, které čekaly na soudní přelíčení.

Po roce 1918 byl věznicí v Liberci ponechán status krajské věznice typu A, která se nacházela při Okresním a krajském soudu v Liberci. Cílem této věznice bylo zabezpečovat práva a povinnosti vězňů osob, které byly vyšetřovány nebo u nichž délka trestu nepřesáhla 1 rok odnětí svobody. V roce 1931 došlo k rozšíření působnosti krajských věznic, včetně liberecké. Mohli zde být umístováni i političtí vězni.

Válečná léta

V letech válečných byly v Liberci umístovány osoby s lehčími trestnými činy a přestupky. Ve Věznicí Liberec, při zemském soudu, nesídlilo gestapo, takže zde neprobíhalo mučení a popravy lidí, kteří byli stíháni gestapem.

Nejzávažnější trestné činy, které Mimořádný lidový soud v Liberci projednával, byly trestány smrtí, výkon nejvyššího trestu zpravidla probíhal na dvoře Věznice v Liberci. Trest byl vykonán oběšením. Šibenice se nacházela v rohu dvora. V současné době je zde východ na vycházkový dvůr pro odsouzené.

Věznice po roce 1948

Věznice Liberec po roce 1948 fungovala až do roku 1958, kdy byla zrušena, v prostorách věznice se poté nacházel Krajský a okresní státní archiv. K znovuoobnovení činnosti věznice, v té době vazební, došlo v roce 1966.

V roce 1966 došlo k znovuootevření věznice, která sloužila jako vazební věznice pro Okresní soudy Liberec, Jablonec, Česká Lípa a Děčín. Podle vzpomínek pamětníků byl prvním vězňem dodaným do Vazební věznice Liberec eskamotér, který si „přivydělával“ při svém vystoupení krádežemi peněženek, hodinek a jiných cenných věcí. Svoji činnost provozoval v hotelu Zlatý lev. Po přijetí byl umístěn na celu v přízemí a přišel se na něj podívat i tehdejší náčelník věznice. Náčelník při kontrole zjistil, že ve vedlejší cele spí i příslušník, který měl vykonávat dozor nad vězňem. Příslušník byl kázeňsky potrestán. Ze vzpomínek pamětníků vyplývá, že dostal 14 dní domácího vězení.

V době otevření byla v prostorách vazební věznice umístěna i administrativa a vedení pro věznice (pracovní tábory) umístěné v Minkovicích u Liberce a v Rýnovicích u Jablonce nad Nisou.

Od roku 1970 dochází ve vazební věznicí k postupné modernizaci prostředí, aby bylo dosaženo zlepšení pracovního prostředí a zvýšení hygieny. V roce 1973 se začalo uvažovat o vybudování přístavby, která by pomohla řešit nedostatek místa a nevyhovující kancelářské prostory, kdy tyto velké stavební změny vyvrcholily zprovozněním Justičního areálu v létě 2001. Adaptační práce se týkaly i stávajících částí vazební věznice a jejich výsledkem bylo navýšení kapacity celkem o 151 míst. Díky těmto rekonstrukcím se liberecká vazební věznice stala jedním z nejmodernějších zařízení v rámci Vězeňské služby ČR a snese i nejpřísnější evropská kritéria.

První noví odsouzení přibývali do Liberce 19. července 2004 a celková kapacita byla postupně naplněna v průběhu léta.

Průběh oslav 135. výročí

Datum oslav byl stanoven na 31. října 2012. Všem pozvaným hostům bylo v dopoledních hodinách umožněno podívat se do nitra Vazební věznice Liberec. V rámci prezentace byli hosté uvedeni do obrazu, jaký má vazební věznice statut, obsazenost a další statistické údaje. Následně byla dána možnost prohlídky vybraných míst ve věznici. Šlo zejména o ukázkou společenských a ubytovacích prostor ve výkonu a výkonu trestu. Dále jsme se pochlubili naším zdravotnickým oddělením, vězeňskou kaplí a v neposlední řadě se naše kroky ubíraly do prostor pro návštěvy a výslechových místností.

Mezi významnými hosty, kteří se zmiňovaného slavnostního programu zúčastnili, byli nejen zástupci z resortu ministerstva spravedlnosti pan Mgr. Pavel Štern, ředitel Probační a mediační služby ČR, a pan PhDr. Miroslav Scheinost, ředitel Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, ale také osoby stojící mimo náš resort justice. K těmto patřila například ředitelka Bílého kruhu bezpečí Mgr. Petra Vitoušová i viceprezident Bílého kruhu bezpečí JUDr. Tomáš Durdík, soudce Městského soudu v Praze, a dále bývalí ředitelé vazební věznice od roku 1970. Vedle zaměstnanců vazební věznice a řady současných ředitelů věznice či vazebních věznice se slavnosti zúčastnili také zástupci justice, státních zastupitelství, zástupci Krajského úřadu v Liberci i Magistrátu města Liberec, Krajského ředitelství Policie ČR a územního odboru, Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje i města, zástupci Rychlé záchranné služby Libereckého kraje, dále členové Poradního sboru ředitele vazební věznice, jehož členy jsou osobnosti, které nejsou zaměstnanci Vězeňské služby ČR, a zástupci jednotlivých zaměstnavatelů, kteří ve spolupráci s vazební věznicí zaměstnávají ve svých firmách vězněné osoby, a mnoho dalších.

Součástí oficiálního programu byl také podrobný výklad Mgr. Zdeňka Kovaříka, zaměstnance vazební věznice, jenž pohovořil o celé historii věznice, kdy tento výklad prokládali žáci zdejší Základní umělecké školy hudbou a zpěvem. „Třešničkou na dortu“ slavnostního odpoledne bylo předávání plakety a medailí vězeňské služby, udělených generálním ředitelem Vězeňské služby ČR. Tato ocenění byla udělována jak současným příslušníkům a občanským zaměstnancům vazební věznice, tak také bývalým příslušníkům a zaměstnancům vězeňské služby ČR a v neposlední řadě také dlouhodobě spolupracujícím osobám s Vazební věznicí Liberec. Slavnostní atmosféru ukončil svým projevem současný ředitel vazební věznice plk. Mgr. Milan Hospod-

ka, který neopomněl připomenout důležité okamžiky v historii vazební věznice. Vyjádřil také poděkování všem těm, kteří se nemalou měrou podíleli na likvidaci následků hroživých povodní, které zasáhly v roce 2010 náš kraj. Tyto neblahé události se bezprostředně dotkly celkem 13 našich zaměstnanců a jejich rodin. Ve svém projevu mj. jiné zmínil, co vazební věznici čeká v nejbližším období a co čeká vězeňskou službu v blízké budoucnosti z pohledu vnější i vnitřní legislativy. Dále vyslovil poděkování za příkladnou a profesionální spolupráci nejen svým kolegům ředitelům, ale také zástupcům Okresního soudu v Liberci, Policii ČR, Městské policii i Rychlé záchranné služby. Své místo

si našlo také poděkování současným i bývalým zaměstnancům za zodpovědný přístup a příkladně odváděnou práci v tak nelehkém prostředí, jaké je to vězeňské.

Nemalé poděkování patřilo také těm, kteří se spolupodíleli na vzniku publikace vydané k uvedenému výročí, jež mapuje historii od dob Rakouska-Uherska do současnosti. Tuto publikaci obdrželi všichni pozvaní hosté a zaměstnanci vazební věznice.

Za pět let u příležitosti 140. výročí- na viděnou.

Dlouholetý pracovník rýnovické věznice, speciální pedagog Martin Štrýncl:

Soudobé vězeňství je postaveno na odbornějším přístupu k vězňům

Monika Králová

Ve čtvrtek 27. září uplynulo 44 let od založení Věznice Rýnovice. V průběhu existence ústavu do něho byli vždy zařazováni odsouzení muži ze II. NVS. V roce 1989 bylo přemístěno do věznice asi 150 odsouzených III. NVS z NVÚ Valdice. Počty vězňů v rýnovické věznici se pohybovaly mezi 900 – 1000 odsouzených mužů. Dnes je Věznice Rýnovice profilována jako věznice s ostrahou. Normová ubytovací kapacita věznice je 510 odsouzených.

Které období bylo za dobu vašeho působení ve věznici nejtěžší?

Nejvíce vzpomínám na období po revoluci v roce 1989 a následnou amnestii. Změny, které tato doba přinesla, se samozřejmě dotkly zásadním způsobem i naší věznice a zejména práce s vězněnými osobami. Zaměstnávání, plnění výkonových norem a 100% zaměstnanost přestaly být dočasně prvořadou událostí. Samozřejmě tento trend souvisel se společenskými změnami, kdy ve společnosti přestala být povinnost pracovat. Věznice již nebyly vnímány jako pracovní tábory a sami odsouzení, zejména v porevolučním období, nechtěli pracovat. Vyhlášená amnestie byla pro Věznici Rýnovice zatěžkávací zkouškou. Bylo to období nepokojů, velkých ústupků, a to za cenu ztráty autority zaměstnanců, ztráty dodržování základních zásad kázně, pořádku a slušného chování. Na druhou stranu však lze říci, že naše věznice patřila mezi ty, které si dokázaly udržet odsouzené v relativním klidu, bez hromadných vystoupení.

A co devadesátá léta?

To byla doba hledání, pokusů a omylů. V práci s odsouzenými bylo jednou ze zásadních změn převedení dozorcí služby pod jednotné vedení oddělení vězeňské stráže. S odstupem času a zejména s přihlédnutím k praktickým výsledkům bylo konstatováno, že i toto rozhodnutí nebylo správné, a v současné době je již dozorcí služba opět začleněna do oddělení výkonu trestu. Dalším potřebným krokem k fungujícímu vězení bylo získávat pracovní místa pro odsouzené. Nedůvěra podnikatelských subjektů v nás, jako partnery pro podnikání, byla zpočátku značná, což samozřejmě negativně ovlivňovalo jejich zájem. Postupem času se však podařilo zaměstnávání stabilizovat na dnešní úroveň.

Co považujete za největší změnu v porovnání s předrevolučním obdobím?

Největší změnou v přístupu k vězněným osobám byl po roce 1989 odklon

od represivního pojetí k humanistickému přístupu. Bohužel se zpočátku jednalo spíše o extrémní změnu vedoucí k destabilizaci systému, kdy se nevyžadovalo plnění povinností od odsouzených. Postupem času, na základě přijímaných systémových opatření a odborného pohledu, se stav stabilizoval. Život vězněných osob byl organizován, výchovná činnost byla vyvážená s represivními opatřeními tak, aby mohlo docházet k pozitiv-

ním změnám u odsouzených. Pojetí věznice jako pracovního tábora bylo postupně nahrazeno plněním trendů moderní evropské věznice. Vznikaly různé kroužky, zájmové a sportovní aktivity, skupinové a individuální terapie s jediným cílem – působit na vězněné osoby tak, aby přestaly páchat trestnou činnost. Obecně lze říci, že se začaly používat odbornější metody zacházení s odsouzenými, které samozřejmě vyžadují vyšší vzdělanost personálu.

Čím je naše věznice zajímavá dnes?

V naší věznici klademe důraz na specializované zacházení, tak, jak to bylo i v minulosti. Byla přestavěna budova C, zejména její třetí podlaží, kde bylo vybudováno oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením. Původně bylo oddělení budováno pro umístění odsouzených zapojených do organizovaného zločinu. Postupem času a společenským vývojem došlo k přehodnocení, kdy jsou zde v současné době umísťováni odsouzení, kteří se ve výkonu trestu chovají výrazně negativně. Například provedli útěk z výkonu trestu, fyzicky napadli zaměstnance věznice nebo ve výkonu trestu spáchali zvláště závažný trestný čin. Ubytování jsou zde také odsouzení k doživotnímu trestu odnětí svobody ve věznici

typu C. Část kapacity tohoto oddělení je využívána pro další problémové odsouzené, u kterých je diagnostikována porucha chování nebo duševní porucha. Uvedenou přestavbou bylo také umožněno zřízení oddělení bezdrogové zóny, kde vykonávají trest odsouzení, kteří neměli v minulosti kontakt s drogou. Motivací pro odsouzené je zde vybudování takového zázemí, které umožňuje provádět samoobslužné aktivity typu praní, žehlení a přípravy jednoduchých jídel.

Vazební věznice Hradec Králové

Václav Kárník

Vazební věznice Hradec Králové se nachází v centru města. Budova vazební věznice je společná s budovou krajského soudu. Tento pětiúhelníkový objekt sousedí s hranicí památkové rezervace historického jádra města Hradce Králové. Objekt vazební věznice a krajského soudu byl vystavěn v roce 1933 a od té doby slouží stejnému účelu. Od roku 1933 do roku 1953 objekt spravoval československý stát – správa justiční. V roce 1953 byl objekt převeden pod ministerstvo vnitra a v roce 1969 zpět pod bývalý SNV ČR a nyní Vězeňskou službu ČR.

Výkon vazby

V hradecké vazební věznici je část výkonu vazby realizována tzv. pevnou vazbou klasického typu s uzavřenými celami. Zákon o výkonu vazby stanoví podmínky pro umístování ob-

viněných, tyto podmínky dodržujeme a snažíme se obviněné dále diferencovat. Pro tyto účely nám slouží dvě oddělení se zmírněným režimem, kde můžeme ubytovat až 40 % obviněných. Jedno oddělení se zmírněným režimem je určeno pro dospělé ob-

viněné, druhé pro mladistvé a mladé dospělé obviněné. Oddělení jsou vybavena kulturními místnostmi s televizorem, posilovnami, stoly pro stolní tenis, rotopedy a dalším vybavením, které zvyšují standard výkonu vazby. Zkušenosti s tímto typem výkonu vazby máme dobré. Obvinění zde umístění snáze překonávají negativní dopady sociální izolace a pocitu frustrace. V roce 2005 bylo v objektu vazební věznice v rámci investičních akcí vězeňské služby vybudováno víceúčelové hřiště pro realizaci sportovních aktivit s vězni.

Výkon trestu odnětí svobody - objekt Pouchov

Součástí vazební věznice je i objekt Pouchov, kde je zřízena bezdrogová zóna se standardním zacházením. Zde vykonávají trest odnětí svobody odsouzení zařazení do nejmírnějšího typu věznice. Objekt se nachází v průmyslové zóně města Hradec Králové - katastru Pouchov a byl dostavěn v roce 1976 se záměrem zaměstnávat odsouzené z nižších nápravných skupin v přílehlých podnicích a firmách. Celý objekt stojí do současné doby tak, jak byl zbudován, nově byl vystavěn pouze objekt pro služební

psy a psody. Při změně trestního zákona v roce 1992 zde byli umístováni odsouzení zařazení do věznice s dohledem a dozorem. V prosinci roku 2000 zde byl zrušen výkon trestu pro odsouzené zařazené do věznice s dozorem a v současné době je věznice určena pouze pro odsouzené zařazené do věznice s dohledem.

ně psycholog a speciální pedagog. Odsouzení se zúčastňují besed se sociálním pracovníkem, popřípadě dalšími pracovníky, buď z vězeňské služby, nebo občanského života. V poslední době je velmi často využívána pomoc sociálních kurátorů. Dále je velmi dobrá spolupráce s různými nevládními organizacemi.

Programy zacházení

V rámci programů zacházení si odsouzení mohou vybrat z různých sportovních a vzdělávacích aktivit. Zájmové činnosti odsouzených je věnována značná pozornost ze strany všech zaměstnanců objektu Pouchov, kteří mají významnou roli v naplnění volnočasových aktivit. Speciální výchovné postupy provádí individuál-

Ve Vazební věznici Hradec Králové pracuje celkem 322 zaměstnanců, z toho 241 příslušníků a 81 občanských zaměstnanců. Všichni usilují o kvalitní sociální službu pro 173 obviněných a 259 odsouzených.

Poradna drogové prevence

Činnost poradny drogové prevence zabezpečují odborní zaměstnanci věznice. Z dlouhodobého hlediska se činnost poradny drogové prevence zaměřuje na prevenci závislosti ve vztahu k mladistvým a blízkým jejich věku. Náplní této prevence je osvětová a informační činnost, terapeutické působení ze strany specialistů a vychovatelů. K cílům poradny patří realizace preventivních opatření v oblasti zneužívání psychotropních a jiných návykových látek vězňnými osobami a pomoc drogově závislým a drogou ohroženým vězňům. Do péče drogové prevence mohou být vězni zařazení na základě vlastní žádosti nebo na základě doporučení odborných zaměstnanců vazební věznice. V současné době úzce spolupracujeme s neziskovou nestátní příspěvkovou organizací Riaps Trutnov, která prostřednictvím svého kontaktního centra pro uživatele návykových látek poskytuje služby v oblasti drogové prevence a realizuje besedy pro vězněné osoby.

Zaměstnávání vězňů

Vzhledem k profilaci vazební věznice pracují odsouzení na vnitřních pracovištích kuchyň, prádelna, sklad a dílna. Vybraní odsouzení jsou zaměstnáni u soukromých subjektů na vnějších pracovištích mimo vazební věznici. Požadavek na zaměstnávání odsouzených ze strany těchto subjektů je takový, že v současné době nejsme schopni plnit tyto požadavky. Současná zaměstnanost odsouzených je 70% z celkového počtu odsouzených umístěných ve vazební věznici a objektu Pouchov.

Naše malé výročí

Josef Nejedlý

Dvě desítky let existence, a zvláště ve vězeňství, to už je důvod k zamýšlení. Konečně - o každém časovém mezníku jsou lidé přesvědčeni, že jde o cosi velmi významného. I letmý pohled do sbírky zákonů ČR napoví, že zákon č. 555 z roku 1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží právě nyní dosáhl tohoto věku. Pro moderní české vězeňství první poloviny minulého století to byl skutečně zlomový okamžik. A nešlo pouze o vydání novelizované právní normy – byl to počátek nejedné, mnohdy převratné změny. Něco laická veřejnost ani nezaregistrovala, jiné změny ano. Do další kategorie, která s tím bezprostředně souvisela, lze pravděpodobně zařadit přestrojení příslušníků vězeňských zařízení České republiky do zcela nového vzoru stejnokrojového oblečení.

V zrcadle historie

Dříve narození si pamatují, mladší připomínáme, že bezpečnostní ozbrojené sbory bývalého československého státu, zejména sbory policejní a vězeňské, byly od poloviny šedesátých let vystrojovány unifiko- vaně – služební uniforma byla v barvě zelené, tzv. vzor oliva, uniforma slavnostní byla v barvě známé jako petrol, označení na stejnokrojích téměř identické... Zkrátka - dle mínění zejména laické veřejnosti „vypadali všichni stejně“.

O to významnější tedy byla skutečnost, že kromě vkusného nového stejnokroje vězeňských příslušníků dochází také k zavedení nového tvaru oborového rozlišovacího znaku Vězeňské služby České republiky. Je na místě, aby zavedení tehdejších významných změn nebylo zapomenuto. Takže uvedeme toto vše trochu netradičně – citací závěrečné pasáže stále platného, a v průběhu let ne- jednou novelizovaného, právního předpisu, zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží:

„§ 29 zák. 555/1992 Sb o vězeňské službě a justiční stráží:

(1) Sbor nápravné výchovy České republiky se zrušuje; jeho práva a závazky přecházejí dnem účinnosti tohoto zákona na Vězeňskou službu. Příslušníci Sboru nápravné výchovy České republiky se dnem účinnosti tohoto zákona stávají občanskými pracovníky Vězeňské služby. Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1993.“

Zásadní změny ve společnosti, ke kterým v tehdejší Československu po roce 1989 došlo, se nevyhnuly snad žádné oblasti státní správy. Je pochopitelné, že vězeňství nemohlo zůstat stranou. Dochází zejména k zásadnímu posunu ve filozofii a chá-

pání výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. V této souvislosti dochází k prosazení názoru, že je vhodné, aby se změny v myšlení uniformovaných i civilních zaměstnanců projevily i vůči veřejnosti, aby došlo i k razantnímu oddělení vězeňství, a to i od viditelných atributů minulosti. Dochází k zásadní změně výstroje, služebních stejnokrojů a jejich označování. To je pro vnímání veřejnosti neviditelnější a nejmarkantnější. Dlouhá léta vídané zelené stejnokroje vzoru oliva, které včetně označování, distinkcí apod. do té doby používané jak u policie (SNB), tak i ve vězeňství (SNV) v celém tehdejší Československu, s konečnou platností dosloužily. Dochází k rozhodnutí, že v českém vězeňství bude v souladu s nově vydaným předpisem používán nový vzor stejnokroje tmavomodré barvy (blůza, sako) s kombinací barvy šedé (kalhoty).

Značení nově

Současně s předchozím rozhodnutím dochází k novému vyvzorování motivu doplňků – ať již knoflíků, hodnotního označení (hvězdiček), tak zejména motivu a tvaru oborového znaku. Je utvořena speciální komise, složená z odborníků na historii i heraldiku, která se snaží prosadit a zohlednit především heraldické zásady nejen do tvaru štítu, ale celé výtvarné podoby budoucího znaku. Snad z časových důvodů není na místě a výsledky práce komise brán zřetel. Tehdejší generální ředitel, plk. Zdeněk Karabec, který byl nedlouho předtím na služební a pracovní cestě v USA, kde navštívil i některá vězeňská zařízení, předložil logistickému oddělení stejnokrojové označení, vězeňskou nášivku věznice New Jersey s nekompromisním doporučením, jak si představuje tvar nové nášivky. Návrh výtvarného provedení budoucího oborového odznaku respektující názor generálního ředitele vzápětí předložil mj. Milan Kozák. Materiál, návrh byl schválen a tím bylo o motivu i tvaru oborového znaku budoucí VS ČR s konečnou platností jasno.

Prvních tři sta kompletů

Vzhledem k časové tísní bylo rozhodnuto, že přednostně budou novým typem stejnokroje vystrojeni příslušníci justiční stráže, protože s těmi jako reprezentanty vězeňství se veřejnost setkává bezprostředně, např. u soudů apod. Hovoříme-li o známém tvaru rukávového označení, nášivkách, bylo v první fázi zhotoveno pouhých 300 kompletů. Do tohoto kompletu (tzv. I. vzor) patří oborový znak s domovenkou „Justiční stráž“ (k aplikaci na pravý rukáv) a látkový vyšívání státní znak (k aplikaci na levý rukáv). Veřejnost se s novými a esteticky působivými uniformami příslušníků VS ČR setkává zejména v soudních budovách od 1. ledna 1993.

Heraldickou podobu oborového znaku nelze jednoznačně zařadit, neboť čerpá v podstatě z pozdní renesančních prvků, které již nemusely přísně dbát na dodržování striktních zásad tvorby. V této tvarové a heraldicky nezměněné podobě se s oborovým znakem setkáváme po celých dvacet let, a to nejen na stejnokrojích příslušníků, ale i např. na úředních písemnostech VS ČR apod. Pokud se zaměříme na technickou stránku provedení nášivek, tak první vzor byl vytvořen vyšíváním, další vzor nášivky již byl tkaný a nejnovější řada je zhotovena z polymerové tkaniny gemar v příslušné barvě, což je netkaný polyesterový textil, vyšívací nití je viskózové hedvábí a nášivka je ostřížena těsně kolem vyšitého rámečku. Rozměr znaku je 89 mm na 97 mm.

Nejmladší vzor - anglická textová mutace

Z výše popisované standardní řady nášivek VS ČR vybočuje barevně i technickým provedením (tisk na plátno) nášivka VS ČR s anglickou textovou mutací a v barevném tzv. „pískovém“ provedením. Jejím autorem je kpt. Robert Blanda z generálního ředitelství VS ČR. Tento vzor vznikl a byl zaveden spolu s označením krevní skupiny a miniaturizovanou

státní vlajkou do používání na polních stejnokrojích pískové barvy počátkem roku 2012. Označení bylo určeno a používáno příslušníky oddílu českých vězeňských specialistů, kteří po určitý čas působili jako školitelé a instruktoři v afghánistánském Lógaru. Oborový odznak byl zhotoven v počtu 35 kusů, nášivka „vlajka“ v počtu 15 ks, nášivku označující krevní skupinu příslušníka měl dotčený k dispozici vždy ve dvou kusech. Pro úplnost ještě rozměry – „vlajka“ 50 mm x 35 mm, krevní skupina 40 mm x 40mm, typ nášivek ve všech třech případech je suchozip.

Pyrotechnik

Standardním látkovým označením, nášivkou, která se tvarově výrazně odlišuje od oborového znaku, je rukávová nášivka používaná pyrotechniky VS ČR. Předlohou pro tvar a motiv této nášivky byla označení vojenských pyrotechniků z Pyrotechnické základny Muničního úřadu v Opavě. Motiv symbolizuje výbuch ničené munice v tzv. trhací jámě. Základní barva nášivky je modrá. Posuzujeme-li také v tomto případě její heraldicko-výtvarnou úroveň, nutno konstatovat, že jde v podstatě o účelový odznak d.f. bez výrazných heraldických symbolů. Při zavedení a zařazení této speciální nášivky mezi výstrojní součástky vězeňské služby spolupůsobil mj. Milan Kozák a tehdejší pyrotechnik VS ČR Ladislav Borgula. V zobrazeném barevném provedení je nášivka určena pro nošení na služebním stejnokroji pyrotechnika, je logicky doplněna i zářivou domovenkou černé barvy se žlutým nápisem PYROTECHNIK. Podmínky nošení výstrojních doplňků upravuje

vnitřní předpis, jehož původní podoba byla vzhledem ke změně speciálních požadavků a výstrojních podmínek již několikrát opakovaně měněna a doplňována.

Psovod

Poměrně frekventovanou rukávovou látkovou trvale používanou nášivkou, která - alespoň co se týče tvaru - má kvalifikovanou heraldickou podobu tzv. gotického štítu, je nášivka psovodů. Její oficiální podobu navrhl rovněž em. mj. Milan Kozák. Také v tomto případě je doplněna zářivou domovenkou, suchozipem. Používá se na pracovní či cvičební stejnokroj psovoda. Svého času měli kynologové z některých věznic a vazebních věznic k výtvarné podobě nášivky psovoda výhrady, a proto i z nedávné doby jsou známy její výtvarně relativně zdařilé tvarové a oku diváka lahodící mutace, používané v některých případech ještě v současnosti.

Duchovní a jejich nové označení

Nedlouho po skončení války a téměř půl století nato se o duchovní službě ve vězeňství vlastně ani neuvažovalo. Společenský vývoj po roce 1990

ukázal, že je to však instituce velmi potřebná. Proto bylo pouze otázkou vývoje a času, kdy se veřejnost jak ve věznicích, tak i mimo ně setká s duchovními a vlastně i s jejich označením. Oficiálním látkovým označením, nášivkou, která je v rámci organizační struktury VS ČR v používání nedlouhou dobu, je nášivka vězeňské duchovní služby. Nášivka je výtvarně jednoduchá. Má kruhový tvar a je fialové barvy s černým olemováním. Opis je dělený: v horní části je slovo VĚZEŇSKÁ a v dolní části nášivky je DUCHOVNÍ SLUŽBA. Průměr nášivky je 80 mm. V souladu se zněním platného předpisu se umísťuje na pravý rukáv slavnostního oděvu nositele. Autorem výtvarného řešení a návrhu je Mgr. Bohdan Pivoňka. Vyrobeno bylo celkem 100 kusů. Poprvé byla nášivka tohoto vzoru použita 5. 7. 2008 jako doplněk slavnostního stejnokroje zástupce VS ČR při slavnosti na Velehradě.

Speciální útvary

Během vyhledávání podkladů a dalších dokumentů, při práci s předpisy i studiu archivních písemných a obrazových materiálů se autor velmi často setkává s mnoha zajímavostmi. Velmi četnou a divácky výtvarně atraktivní skupinu nášivek tvoří rukávové označení stejnokrojů příslušníků různých speciálních útvarů, zejm. tzv. vězeňských zásahových jednotek. Ve vězeňském profesionálním slangu nazývaných „zásahovky“. Podle kvalifikovaného mínění profesionálů „...zásahová jednotka je specializovaný útvar určený k zásahu proti agresivním, nebezpečným nebo ozbrojeným pachatelům.“ S tím lze v podstatě bezvýhradně souhlasit. Na okraj pouze nutno konstatovat, že i když skupiny, příp. jednotky tohoto typu a určení v českém vězeňství působily již dříve, jejich speciální konkrétní označování či pojmenování se objevuje častěji až na přelomu tisíciletí. Názvy zásahových jednotek, tedy jejich přesné, konkrétní a jednotné označování nebyly a zatím nejsou předpisem pro celý sbor stanoveny. Kulatně řečeno - je možné setkat se v tomto směru se značnou

mnohotvárností. Podobně volnost je k vysledování při posuzování výtvarné podoby rukávového látkového označení. Jednotlícím prvkem je v podstatě vydavatel, tedy některý umělecky založený pracovník věznice nebo vazební věznice, kde popisované útvary působí. Ať již je výsledek jakýkoliv, je nášivka výrazem toho něčeho navíc, co tito profesionálové kromě své běžné služební činnosti dělají.

Nasazení do akcí

Pravděpodobně k prvnímu „ostrému“ nasazení speciálně vstrojené, připravené a organizované skupiny příslušníků zvláštní zásahové jednotky Vězeňské služby ČR mělo dojít v době konání pražského zasedání Mezinárodního měnového fondu v roce 2000. Se značným předstihem před avizovaným oficiálním začátkem této významné mezinárodní akce bylo potřebné provést kompletní potřebné výstroje určených vybraných příslušníků VS ČR a dalšího vybavení, nutného při zásahu. V podstatě se jednalo o jednotku speciálně připravovaných příslušníků vězeňské služby. Od policistů připravených na zařazení do akce se odlišovali speciálním označením, jednoduchou látkovou rukávovou dvoudílnou nášivkou, umístěnou na levý rukáv speciálního zásahového stejnokroje. Takto byli původně označeni příslušníci zásahové jednotky Vazební věznice Praha-Pankrác. Skutečností je, že veřejnost ostré nasazení jedné speciální vězeňské jednotky v podstatě ani nezaznamenala. Pro žurnalisty a senzacechtivá media byla samozřejmě atraktivnější hořící auta...

Vycvičení profesionálové, specialisté na zásahy a transport nebezpečných osob a vězňů zabezpečovali na letišti v Praze převzetí a transport odsouzených českých občanů, propuštěných a vydaných k výkonu zbytku uloženého trestu z Thajska do českého vězení. Kauza sama o sobě byla mediálně velmi známá a široce probírána. Avšak nepřilíš známá je skutečnost, že se tehdy při převzetí vězňů Novotného a Hanykovicze na Ruzyňském letišti objevila v celostátním deníku Mladá fronta Dnes akční fotografie zakuklenců, tedy tzv. mužů v černém. Ti měli na rukávu černého speciálního zásahového stejnokroje nový a do té doby širší veřejnosti naprosto neznámý typ označení – atraktivního heraldického draka. A toho si vzápětí zejména někteří poučení čtenáři samozřejmě povšimli.

Vzhledem k tomu, že autor tohoto příspěvku byl v inkriminované době pracovníě začleněn ve Vězeňské službě ČR a působil v Praze, došlo samozřejmě vzápětí na dotazy, „...oč se vlastně jedná... Odpověď nebyla příliš složitá – šlo o vybrané příslušníky zásahové jednotky vězeňské služby

z brněnské vazební věznice. Byla to část jednotky specialistů, kteří byli vycvičeni a nasazováni k provádění a zabezpečování transportu zvláště nebezpečných osob. A tak došlo k veřejné publicitě a celostátní dokumentaci jedné další ostré akce vězeňské zásahové jednotky. V každém případě nutno podtrhnout, že práce příslušníků ve speciálních útvarech, tedy zásahových jednotkách, je jednou z nejtěžších, jakou lze v jakémkoliv bezpečnostním ozbrojeném sboru republiky vůbec najít.

Atraktivní označení a především nášivky útvarů speciálního určení obecně, a tedy i ve Vězeňské službě ČR, byly, jsou a pravděpodobně velmi dlouhou dobu zůstanou jedním z nejpřitažlivějších magnetů pro ruce uniformovaných příslušníků. A nejenom jich! Důvodů, proč tomu tak je, nalezneme vícero. Jedním a pravděpodobně nejdůležitějším je skutečnost, že tito profesionálové, specialisté jsou právem hrdí na svoji příslušnost k výjimečnému útvaru, kde působí. A pak – nášivek tohoto tvaru a určení není příliš mnoho. Výcvik a zkonalování potřebných dovedností provádějí tito příslušníci mimo svoji běžnou službu, především ve volném čase. Jsou na vysoké profesionální úrovni a mají neobyčejné výsledky. S těmito profesionály, připravenými kdykoliv k akci a zásahu je možno dlouhodobě se setkávat v celé vězeňské službě. Dlužno říci, že však ne všude, kde specialisté tohoto zaměření působí, používají jedinečná rukávová označení. Ovšem setkáme i s tím, že existují věznice nebo vazební věznice, kde v průběhu času vystřídala zásahová jednotka již označení několika odlišných vzorů.

Jak vypadají - seznamme se s výběrem

Bez jakékoliv nadsázky lze konstatovat, že výtvarně, a tedy i divácky jsou tato označení speciálních vězeňských útvarů velmi atraktivní, veřejnosti, a to i veřejnosti vězeňské, však přesto nepřilíš známá. Pokusíme se proto představit čtenáři alespoň jejich výběr v obrazové podobě, samozřejmě spolu s doplněním dostupných technických informací (pokud jsou známy).

Brno

nejprve vazební věznice, kde původně používali nášivku v podobě kruhové výseče fialové barvy se zlatým zobrazením draka. Další typ již byl v barvě šedé s modrým drakem. Další dvě barevné mutace mají navíc ve vrchní části použito zkratku „ENO“ což znamená Eskortu Nebezpečných Osob

České Budějovice

nášivka v tmavě červené barvě v heraldické podobě gotického štítu, s černou kresbou a administrativním kódovým označením věznice „10“

Horní Slavkov

nášivka v podobě kruhové výseče laděná dvoubarevně, v její horní části uveden název umístění věznice a s motivem římského meče a vah spravedlnosti

Jiřice

nášivka kruhového tvaru s nápisem EZNO – Eskortu Zvlášť Nebezpečných Osob. Další nápis: SZPJV – znamená Skupina Zákroku Pod Jednotným Velením. Ostatný drát – symbolizuje vězeňství a č. „24“, značí kódové označení věznice. * Autor výtvarného řešení: Stanislav Volf, náklad: 60 kusů

Litoměřice

nášivka v podobě kruhové výseče v bledě modré barvě s kódovým označením vazební věznice, je známa ve dvou provedeních, autor výtvarného řešení em. mjr. J. Češka

Mírov

nášivka v podobě kruhové výseče laděná dvoubarevně. Je známa ve třech výtvarných mutacích. Autorem návrhů všech tří vzorů je em. kpt. Karel Neuvirt. První verze byla používána v roce 2002

Olomouc

nášivka v podobě kruhové výseče s použitím znaku heraldické moravské orlice s nápisem v horní části: Vazební věznice a kódovým označením vazební věznice „37“

Praha Pankrác

první dva vzory nášivky jsou v podobě kruhové výseče. Historicky první typ má volnou domovenku s nápisem Zásahová jednotka. Třetí vzor nášivky je v heraldické podobě vzdáleně připomínající gotický štít, v jehož horní části je nápis „OES“, značící Operativně eskortní skupina

Praha Ruzyně

nášivka je známa ve dvou slovních a čtyřech barevných provedeních, ve všech případech je v podobě kruhové výseče. První vzor, tzv. zkušební byl zhotoven pouze v počtu pěti kusů.

Příbram

nášivka v podobě kruhové výseče s použitím motivu atomového jádra. Je známa ve dvou provedeních – látkové na přišívání a s tzv. suchozipem. Návrh je společným dílem Bc. Miroslava Ježka, Petra Prokeše a Pavla Zoubka. Nášivka byla zhotovena v nákladu 50 kusů

Valdice

označení bylo pouze v tištěné podobě svého času používáno jako bílý přitisk na tričko. To bylo používáno příslušníky útvaru. Písmena „SRZ“ znamenají: Skupina rychlého zásahu a Valdice je označením věznice

Jak již bylo zmíněno, ne ve všech vazebních věznicích a věznicích přivítali s nadšením novou oficiální podobu rukávové nášivky psovoda. To bylo důvodem, že souběžně s ní si nechali někde zhotovit nášivku vlastní, ke které měli pravděpodobně srdečnější vztah.

Jiřice

nášivka je provedena v heraldickém tvaru vzdáleně připomínajícím tzv. gotický štít. Anomálií je nápis, kde bylo použito v horní části názvu: Vězeňská stráž. Autor návrhu není znám.

Ostrava

nášivka je známa ve dvou barevných provedeních podkladu. Je v tradičním tvaru tzv. gotického heraldického štítu. Počet exemplářů není znám.

Příbram

jsou známy tři varianty nášivky psovodů používané v této věznici. Ve všech případech jsou nášivky v heraldickém tvaru tzv. gotického štítu, ovšem v každém jednotlivém případě je jiná textová mutace. Autorem návrhu je Jiří Beneš a zhotovena byla v nákladu 100 kusů.

New Jersey
vzor pro tvar VS ČR

A na závěr

Relativně nedlouhý přehled faktických artefaktů, a přesto množství atraktivních dokladů historického mezníku vývoje. Neobvyklé označení moderních stejnokrojů příslušníků jednoho významného ozbrojeného sboru republiky, Vězeňské služby ČR, je i po dvou desetkách let sice mlčenlivým, ale naprosto výmluvným svědkem skutečnosti, že i taková drobná, avšak atraktivní součást výstroje je mnohdy velmi důležitým pomocníkem při rozšifrování toho, jak to všechno kdysi nebo nedávno bylo. O to poutavější je skutečnost, že ti, kteří právě tato speciální označení používají, jsou na ně patřičně a profesionálně hrdí.

Josef Nejedlý

Návštěva věznice
v Sučanech

Ludvík Réz

Zaměstnanci Věznice Věhrdy navštívili v září partnerské zařízení v Sučanech. Cílem návštěvy bylo nové navázání kontaktů, výměna zkušeností týkajících se řízení a činností jednotlivých úseků a prohloubení spolupráce s příslušníky a zaměstnanci Věznice Věhrdy, kteří navštívili v rámci recipročních návštěv Ústav pro výkon trestu mladistvých v Sučanech poprvé.

Za Věznici Věhrdy se návštěvy zúčastnil první zástupce ředitele věznice Ludvík Réz, vedoucí oddělení vězeňské stráže Martin Toman, vedoucí referátu prevence a stížností Jaroslav Kašpárek, speciální pedagog oddělení výkonu trestu Lucie Charvátová a příslušník referátu dopravy Luděk Russe. Připravenému pracovnímu programu ze strany

hostitelů předcházela nejprve elektronická prezentace ústavu, dále následovala prohlídka vězeňského zařízení, seznámení s postupy zacházení s mladistvými odsouzenými, prohlídka psince, prohlídka výrobních prostor ústavu Sučany a prezentace výcviku služebních psů. V průběhu prohlídek byly ochotně zodpovězeny všechny dotazy. Každý z přítomných

návštěvníků měl možnost seznámit se s pracovní činností svých služebních protějšků. Další část exkurze byla věnována prohlídce ubytovacích prostor odsouzených mladistvých a dospělých, technickému stavu budov, porovnání rozdílů týkajících se vybavení prostor určených k Programům zacházení s odsouzenými a porovnání vnitřních pracovišť odsouzených obou věznic.

První zástupce ředitele Věznice Věhrdy Ludvík Réz se seznámil s pracovním prostředím, systémem řízení a systémem kontrolní činnosti svého slovenského kolegy Miroslava Švedy. Dále mohl porovnat technické zabezpečení ústavu oproti Věznici Věhrdy, seznámil se se způsobem hlášení a řešení mimořádných událostí. Vedoucí oddělení vězeňské stráže se seznámil s pracovním prostředím svého kolegy Petera Kramára, který celé delegaci předvedl pomocí elektronické prezentace systém střežení, kamerový systém a další prvky sloužící k zabezpečení ústavu Sučany. Velkou pýchou vedoucího oddělení

ochrany a obrany a celé věznice je služební kynologie, která je dle jejich slov nejspěšnější na Slovensku a pod dlouholetým vedením Miroslava Nalevanky sklízí mnoho ocenění i v České republice. Celá delegace se zúčastnila poutavé ukázky vyhledávání návykových látek protidrogovým psem, ukázky zadržení prchající osoby a činnosti psovoda se psem při jeho napadení.

Speciální pedagogka Lucie Charvátová se seznámila nejen s prostředím pro výkon trestu dospělých a mladistvých odsouzených, ale i s ubytovacími prostory, prostory pro provádění programů zacházení a učebnami, které slouží pro doplnění základního vzdělání mladistvých. Ústav spolupracuje se základní školou v obci Turany, jejíž učitelé na základě uzavřené smlouvy do věznice pravidelně docházejí.

Litevské vězeňství vlastníma očima

Monika Králová
Václav Pytlík
Jiří Řehoř

Věznice Rýnovice již řadu let rozvíjí partnerské vztahy s polskou věznicí ve Sztumu. Při konání mezinárodních výstav, kterých se pravidelně účastníme, jsme navázali spolupráci též s věznicemi v Litvě. Naše vzájemné kontakty vyústily v oficiální návštěvu litevských věznic delegací rýnovické věznice. Potřebné finanční prostředky jsme získali z programu Grundtvig. Návštěva se uskutečnila ve dnech od 23.9. do 30.9. 2012. Postupně jsme navštívili Vilnius (věznice Lukiškin a vzdělávací středisko litevské vězeňské služby), věznici v Alytusu a věznici v Marijampolė.

Litva je nejjihnější a největší ze tří pobaltských zemí. Může se pyšnit nezkaženou a rozmanitou přírodou. V roce 1991 se Litva osamostatnila od Sovětského svazu a od roku 2004 je členskou zemí Evropské unie. Úředním jazykem je litevština, která je pro nás zcela nesrozumitelným jazykem. Dorozumět se však s našimi vrstevníky můžeme i rusky nebo polsky. Mladší generace už jednoznačně preferuje angličtinu. Země má tři a půl miliónu obyvatel, rozkládá se na šedesáti pěti tisících kilometrech čtverečních. Hlavním městem je Vilnius.

Litevská vězeňská služba byla založena v roce 1919. Během sovětské éry spadala pod ministerstvo vnitra. Při reformě právního systému byla 1.9.2000 převedena pod ministerstvo spravedlnosti. Vězeňská služba má k dispozici 11 věznic, samostatná je centrální vězeňská nemocnice. Největší věznice, s kapacitou 1460 osob, je v Alytusu. Celkem bylo v době naší návštěvy vězněno v Litvě 9 139 osob (z toho 421 žen), z toho ve vazbě 1 196 a ve výkonu trestu 7 943. Doživotně vězněných bylo 109 osob, pouze 158 vězňů z celkového počtu ve věku mladistvých.

Zhruba 2 350 odsouzených studuje na středních školách a učilištích, osm odsouzených studuje na univerzitách. Průměrná zaměstnanost v litevských věznicích je 28% odsouzených, do individuální práce či kreativních aktivit je zařazeno 3,7% odsouzených. K 30. 6. 2012 pracovalo ve vězeňství Litvy 3 773 zaměstnanců (z toho 2 845 příslušníků a 928 zaměstnanců). Ženy mají ve vězeňské službě poměrně vysoké zastoupení – 23% z celkového počtu. Ve věznicích jsou odsouzení rozděleni do třech základních skupin: lehká (7%), prostá (80%), disciplinární (13%).

Profesní příprava a vzdělávání

Součástí našeho programu byla návštěva vzdělávacího střediska tamní vězeňské služby. Ta má svůj objekt v blízkosti centra hlavního města – Vilnius. Ubytovací kapacita je pouhých 47 míst. Vybavení je na nesrovnatelně nižší úrovni, než jakou známe z našeho institutu ve Stráži pod Ralskem. Vyučuje se ve čtyřech učebnách. K dispozici je zde pouze osm počítačů. Výuku zajišťuje 27 pedagogů. Součástí je cvičná cela, tělocvična a malá knihovna. Překvapivá je pro nás střelnice, která je přímo v objektu. Základní odborná příprava pro příslušníky trvá 25 týdnů, do kterých je rozloženo 540 vyučovacích hodin. Součástí přípravy je dvoutýdenní praxe. Závěrečné zkoušky jsou skládány z pěti předmětů (psychologie, právo, administrativa, sebeobrana a střelecká příprava), po jejich úspěšném zvládnutí získává příslušník smlouvu na dobu neurčitou.

telně nižší úrovni, než jakou známe z našeho institutu ve Stráži pod Ralskem. Vyučuje se ve čtyřech učebnách. K dispozici je zde pouze osm počítačů. Výuku zajišťuje 27 pedagogů. Součástí je cvičná cela, tělocvična a malá knihovna. Překvapivá je pro nás střelnice, která je přímo v objektu. Základní odborná příprava pro příslušníky trvá 25 týdnů, do kterých je rozloženo 540 vyučovacích hodin. Součástí přípravy je dvoutýdenní praxe. Závěrečné zkoušky jsou skládány z pěti předmětů (psychologie, právo, administrativa, sebeobrana a střelecká příprava), po jejich úspěšném zvládnutí získává příslušník smlouvu na dobu neurčitou.

Věznice Lukiškin

Tato věznice se nachází v centru Vilnius, její kapacita je téměř 1100 vězňů. Komplex byl zbudován v roce 1904. Věznice plní též funkci hlavního eskortního střediska, kde denně odbaví kolem sto padesáti vězňů. Do výkonu trestu odsouzení nastupují v Litvě s téměř jediným limitem, a sice 30kg osobních věcí (v to se počítají televize, DVD přehrávače, počítače,

herní konzole – to vše mohou mít odsouzení v užívání na ložnicích). Osobní věci mají odsouzení uložené ve skladu, který je součástí každého oddílu a je vězňům kdykoliv přístupný. Stejně jako u nás jsou striktně zakázány mobilní telefony. Vězeňská služba odsouzené nevybavuje ani oblečením, ani lůžkovinami.

Ve Věznici Lukiškin je též jeden objekt vyčleněn pro odsouzené s doživotními tresty. Těch je tu 86, z nich 32 pracuje. V litevských věznicích je dost volně řešen (z našeho pohledu) režim uvnitř věznice. Odsouzení se mezi objekty pohybují volně. Sami, po jednom či po malých skupinkách přecházejí do vězeňské prodejny, za specialisty. Nemají limit ani na četnost nákupů, ani na výši financí, za které si nakoupí. Sortiment je srovnatelný s naším, přizpůsoben je však tomu, že si odsouzení na oddílech mohou vařit.

Věznice Lukiškin ve Vilnius se může pochlubit projektem Den otevřených dveří. Každý pátek dopoledne může věznici navštívit až 15 zájemců, kteří se nejprve registrují prostřednictvím internetu. O prohlídky věznice je obrovský zájem.

Věznice Marijampolė

S Věznicí Marijampolė naše věznice uzavřela dohodu o spolupráci v roce 2008 a již v minulých letech proběhly návštěvy mezi zaměstnanci obou věznic. Založena byla v roce 1931 a její kapacita je zhruba 1280 odsouzených, umístěno je zde i 65 obviněných. Dělí se na tři zóny: pracovní, disciplinární a ubytovací. Velmi zajímavá byla prohlídka muzea, které je v administrativní části věznice. Některé vězeňské vynálezy známe i od nás. Některé však působí dost bizarně. Stejně jako naše věznice i v Litvě řeší průnik nepovolených věcí do věznic. Ročně ve VS Litvy zadrží přes pět tisíc mobilních telefonů. V muzeu jsou vystavena děla na stlačený vzduch, která vystřelí standardní PET láhev, napěchovanou mobilními telefony, až do vzdálenosti 400 metrů. Přehozy mobilních telefonů tímto způsobem řeší ve Věznici Marijampolė 1-2x týdně. Velká je expozice zbraní (nože, šídla, mačety, boxery, kuše). Důmyslné jsou destilační přístroje i různé pomůcky ke konzumaci drog. V Marijampolė jsme se též seznámili s organizací návštěv v litevských věznicích. Odsouzený má ze zákona nárok na návštěvu 4 osob (neřeší se vztah těchto osob k odsouzenému) na 4 hodiny. Návštěvy probíhají každý den a osoby přicházejí do věznice bez navštívenek a nemusí být dopředu nahlášeny. Na vstupu do věznice zaměstnanci ověří nárok na návštěvu a povolí její realizaci. Bez výjimky probíhají návštěvy přes přepážku. V jejich sluhu těmto návštěvám říkají krátké. Kromě nich jsou pak povolovány dlouhé návštěvy, které jsou určeny pro rodiny a trvají dva dny. Na jedné chodbě je několik místností (pro několik návštěv), kde jsou odsouzení se svou rodinou, ve společném zázemí si vaří, volně se pohybují.

Zaměstnanost ve Věznici Marijampolė je 26%. Odsouzení pracují převážně ve slévárně. V rámci celého litevského vězeňství je zaměstnávání organizačně odděleno od věznic a má vlastní administrativu i svého ředitele. Použití výnosů z produktivní činnosti je plně v kompetenci vedení věznice.

V této věznici je velká dvoupatrová jídelna pro odsouzené, která pojme najednou až 300 vězňů. Odebírání stravy není povinné. Zarážející zvláštností je pro nás to, že pro všechny věznice v Litvě je stanoven jednotný jídelníček. V Marijampolė se 330 vězňů zapojuje do vzdělávacích programů. Mohou si doplnit střední vzdělání zakončené maturitou nebo se vyučit v osmi oborech: obuvník, malíř pokojů, elektrikář, svářeč, obsluha vysokozdvizného vozíku, obráběč kovů, lisář forem, seřizovač. Vyučuje se 4 hodiny denně a pracuje zde 24 učitelů.

Ubytování jsou odsouzení v ložnicích po osmi až padesáti odsouzených. Překvapivá je pro nás rozmanitost barev a vybavení. Neexistuje jednotný vězeňský materiál. Každý používá své vlastní věci. Téměř u každé postele je nějakým způsobem instalovaná televize. Za spotřebovanou elektrickou energii odsouzení platí věznicí paušální poplatek.

Věznice Alytus

Jedná se o největší věznici v Litvě, její kapacita je 1 400 vězňů. Zaměstnáno je zde 250 příslušníků a 50 občanských zaměstnanců. U vězeňské stráže pracuje 30 žen a dalších 15 jich je ve výkonu trestu. Věznice zabírá obrovskou rozlohu; pro ilustraci: oplocení je dlouhé 4,5 kilometru. V této věznici je specializované oddělení pro osoby HIV pozitivní (pro celou Litvu). Zbudovali zde nové psychologické centrum. Ve středu věznice je zesíleně strážný zvláštní objekt – tzv. věznice ve věznicích, kde jsou umístěni nebezpeční vězni z řad organizovaného zločinu. Je zde ubytovací kapacita pro 300 odsouzených. Denní režim řídí jeden dozorce. Jsou zde instalovány funkční rušičky mobilních telefonů. Ložnice jsou vždy pro osm vězňů. Na každém patře je odsouzeným k dispozici kuchyně. Příslušníci ostrahy pracují ve 24 hodinových směnách, rozdělených na dobu strážení a odpočinku, kdy mohou i spát.

Zaměstnanost v této věznici je 25%. Stejně jako jinde je zaměstnávání odděleno od věznice. Věznici je převáděno 5% z výnosu práce odsouzených, s těmito financemi věznice nakládá dle vlastního uvážení (bez regulace účelu a limitů). Odsouzeným je z výdělku strháváno 20% na náklady výkonu trestů. Jsou zde pracoviště: výroba nábytku, výroba košíků, lisovna. V Alytusu se mohou

odsouzení profesně kvalifikovat v rok trvajících oborech: nábytkář, obráběč, kameník, šička, svářeč, elektrikář, opravář strojů. Každý rok absoluuje kurzy zhruba 260 odsouzených. Přibližně 240 jich pak končí studium v úrovni základního vzdělání, s možností zakončit studium maturitou. Duchovenská péče je zajišťována v Litvě v podstatě stejně jako u nás. Do každé věznice docházejí dobrovolní duchovní různých církví. Pravidelně se v Alytusu zapojuje zhruba 80 odsouzených, převážně katolíků.

Závěrečná konference

V závěru našeho pobytu v Litvě jsme se zúčastnili jednodenní mezinárodní konference na téma: Vliv umění na resocializaci vězňů. Společného jednání se účastnili kolegové z Litvy, Lotyšska, Polska a České republiky. Tato konference probíhala jako doprovodná akce 1. ročníku Mezinárodní výstavy vězeňského umění. Při slavnostním zahájení obdržela naše věznice ocenění za dlouholetou spolupráci. Na výstavě bylo prezentováno i několik prací rýnovických odsouzených.

Kazatel Kornelius Novák ve Znojmě

Ludmila Kurdíková

Má život smysl? Proč jsme tady, jaké je naše poslání? Co s námi bůh zamýšlí? Takové a další otázky se snažil ve své přednášce zodpovědět kazatel Kornelius Novák. Působivým vyprávěním svého životního příběhu se snažil přesvědčit přítomné o svém správném rozhodnutí a svém rozhodnutí žít podle zásad bible.

„Lidé se někdy stydí ptát se na otázky o smyslu svého bytí,“ začínal své vyprávění kazatel Kornelius Novák. „Já sám jsem na vlastní kůži zažil šikanu, protože jsem jako přistěhovalec do Německa neměl šanci začlenit se plnohodnotně do kolektivu. Postupem času jsem své zoufalství řešil sportem. Začal jsem se fyzicky prát, ale

podvědomě jsem věděl, že tato cesta není ta správná.“ Na vyprávění svého vlastního životního příběhu se snažil dokázat, že i když nám život naklade do cesty hodně nástrah, vždy musíme mít sílu je překonávat. „Jednou jsem odešel z pracoviště domů pro bundu. Byla mi zima. Do té doby jsem byl ve městě znám jako ten,

kdo se snaží šířit víru. Půjčil jsem si, aniž bych vlastnil řidičák, automobil a před dveřmi vlastního domu nešťastnou náhodou srazil cyklistu, kterého jsem těžce zranil. V té době bylo poblíž nehody hodně známých lidí, děti šly ze školy. Z domu vyšli i moji rodiče. A všichni viděli moji potupu. Viděli toho, který sám káže o víře k bohu, a přesto těžce zhřešil. Následoval trest v podobě nařízení zaplacení nákladů na léčení zraněného. A už jsem se sám dostával do bludného kruhu problémů. Peníze na splácení dluhů jsem pak vydělával jako vyhazovač v nočních klubech,“ vyprávěl vězňům kazatel Novák svůj životní příběh.

Víra vždy pomohla

Přednáška byla organizována pro oddělení Toxi a oddělení E. Hlavně pro bývalé narkomany byl jeho příběh poučný. Mohli si sami vyslechnout, že i když se člověk zaplete do složitých situací, vždy existuje cesta, jak se z nich dostat. Je ale důležitá silná vůle a podle kazatele Nováka také víra. Ne každý ale musí mít víru v boha, důležitá je i víra v sebe sama, ve své schopnosti, vůli a sílu zdolávat životní překážky.

Celou přednášku zajišťovala kaplanka věznice Valentina Matušová. Spolu s ní se zúčastnily také psychologka Květoslava Štrublová a sociální pracovníce Romana Vyskočilová a Barbora Schneidrová. Přednášce byl přítomen také Vladimír Kaleta, který je nově přiděleným kazatelem pro věznici Znojmo.

Přednáška kazatele byla již druhou akcí duchovní služby ve věznici za poslední měsíc. Následovala po zasedání vězeňské duchovenské péče ve Znojmě, které se zúčastnili kaplani a duchovní z celé republiky a také duchovní města Znojmo.

věznici premiéru, takže přiznal, že byl trošku nervózní. Přesto měl ale z události radost. Kmotrou vězeňkyň se stala vychovatelka – terapeutka Maria Killnarová, která působí na specializovaném oddělení. Sestra Filoména, civilním jménem Marta Truhlíková z Kongregace Dcer Božské Lásky, dochází za odsouzenými již od roku 1992 a vždy si na tyto ženy najde čas a snaží se je přivést na lepší cestu. Určitě i také díky ní se tato čtveřice rozhodla udělat takto důležitý krok.

Přestože se obřad odehrával v nezvyklém prostředí, dostalo se mu vážnosti, kterou si zasluhuje. Ve věznici je sice zřízena kaple, kde se konají modlitby, ale vzhledem k potřebě většího prostoru byla pro bohoslužbu a křest vybrána jedna z kulturních místností. Obřadu se zúčastnila také část odsouzených a nechyběl ani první zástupce ředitele věznice, který má na starosti duchovenskou péči.

Seminář Vězeňské duchovenské péče

Ludmila Kurdíková

Možnosti vzdělávání odsouzených ve věznicích byly hlavním tématem semináře vězeňské duchovenské péče, který se konal v polovině října ve Věznici Znojmo. Semináře se zúčastnilo 22 kaplanů a duchovních působících v rámci věznic a vazebních věznic, v čele s hlavní kaplankou Květoslavou Jakubalovou. Mezi účastníky byl také farář římsko-katolické církve Milan Plíšek, který Věznici Znojmo navštěvuje již několik let.

Seminář zahájila předsedkyně vězeňské duchovenské péče Renata Balcarová. První zástupce ředitele věznice Robert Šturala seznámil přítomné s úrovní vzdělávání odsouzených ve Znojmě. O konkrétních možnostech vzdělávání na jednotlivých odděleních pak hovořili jednotliví specialisté. Speciální pedagog Tomáš Fráňa zajišťuje pedagogickou stránku a vede program aktivit jak na Toxi oddělení, tak na bezdrogové zóně s terapeutickým zacházením. Toto oddělení funguje, v rámci zvyšování ubytovacích kapacit, od 10. února 2011. Jedná se o bezdrogovou zónu s terapeutickým zacházením pro 33 odsouzených. Oddělení je určeno pro odsouzené muže do výkonu trestu s dozorem. Odsouzení mohou v rámci terapeutických programů využívat také keramickou dílnu, skleníky, vycházkový parčík a místnost pro kondiční cvičení. Pedagog Fráňa hovořil o zaměření oddělení, kde jsou umístěni odsouzení, kteří před výkonem trestu užívali drogy. „V rámci terapeutických programů jsou motivováni ke spolupráci s cílem snížit nebo úplně odstranit potřebu návratu k drogové minulosti. Na toto oddě-

lení nebudou umísťováni odsouzení s nařízenou ústavní protitoxikomaničnou léčbou. Terapie je pro všechny zúčastněné dobrovolná. Oddělení může být také využíváno jako následná péče po absolvování nařízené ochranné ústavní léčby drogové závislosti,“ vysvětlil přítomným Tomáš Fráňa. Další činností, které se věnuje, je pedagogické zajištění kuchařského kurzu. „O kuchařské kurzy je dlouhodobě vysoký zájem. Tyto kurzy jsou rekvalifikační a odsouzeným zvyšují pravděpodobnost najetí práce po výkonu trestu. Navíc jsou tiito odsouzení po úspěšném absolvování využíváni v rámci vězeňské služby jako kuchaři,“ uvedl Fráňa.

Jak to chodí na Toxi

S činností a vzděláváním na oddělení Toxi seznámila přítomné psychologka Květoslava Štrublová. Toto oddělení funguje ve Znojmě již 11. rokem. Jeho kapacita je 22 odsouzených. Základem léčby je režimové resocializační léčba s psychologickými technikami se zaměřením na řešení závislosti trvalou abstinencí. Na podobnou vzdělávací náplň je zaměřeno i oddělení bezdrogové zóny. Zde zajišťuje tento program psychologka Vlasta Drunecká.

Do následné debaty k tématu vzdělávání se zapojili téměř všichni přítomní. Limitujícím faktorem jsou bohužel finanční prostředky, které na rozšíření vzdělávání odsouzených mnohdy chybí. Je také velmi důležité, aby byla zachována určitá úroveň vzdělávání, což se ve znojemské věznici, díky intenzivní práci všech zainteresovaných, daří. Seminář byl zakončen prohlídkou věznice. Duchovní tak měli možnost sami zhlédnout praktický průběh vzdělávání.

Křest ve věznici

Kateřina Gatnarová

Poslední říjnový den byl pro čtveřici odsouzených žen ve výkonu trestu ve Věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Opavě sváteční a určitě nezapomenutelný. Rozhodly se totiž, že se oddají Bohu a přijmou křest a následně biřmování a svaté přijímání.

Na křest jsme všichni zvyklí hlavně u miminek několik týdnů po narození. Jen málokdy je člověk pokřtěn v dospělosti. Důvody k tomu bývají různé. Tato výjimka se stala v naší věznici, a k tak důležitému kroku se rozhodly odsouzené ženy na základě vlastního přesvědčení. Jedna z nich se mi svěřila, že si vzpomíná, jak ji v dětství vodili dědeček a babička do kostela... Po jejích smrti matka neměla potřebu dceru dál vést k víře, vodit ji do kostela a navštěvovat náboženství, protože sama nebyla věřící. Později v dospělosti se už pro ni samotnou staly důležitějšími drogy a trestná činnost s nimi spojená. Vězení vnímá

i jako příležitost začít nový život s vírou. Další z nich vnímá naklonění se bohu jako něco, v co může věřit, co ji pomůže dostat se z této nepříznivé životní situace a co ji pomůže abstinovat, jelikož je ze specializovaného oddělení pro léčbu závislosti. Ke křtu připravovala odsouzené dlouhodobě sestra Filoména, která bere obřad jako ocenění za svou práci. Mši, jejíž součástí byl křest a která byla věnována také památce zesnulých, sloužil Marek Andrej Pawlica z římskokatolické církve, který poskytuje duchovní službu v naší věznici jako dobrovolný duchovní. Sám měl bohoslužbou ve

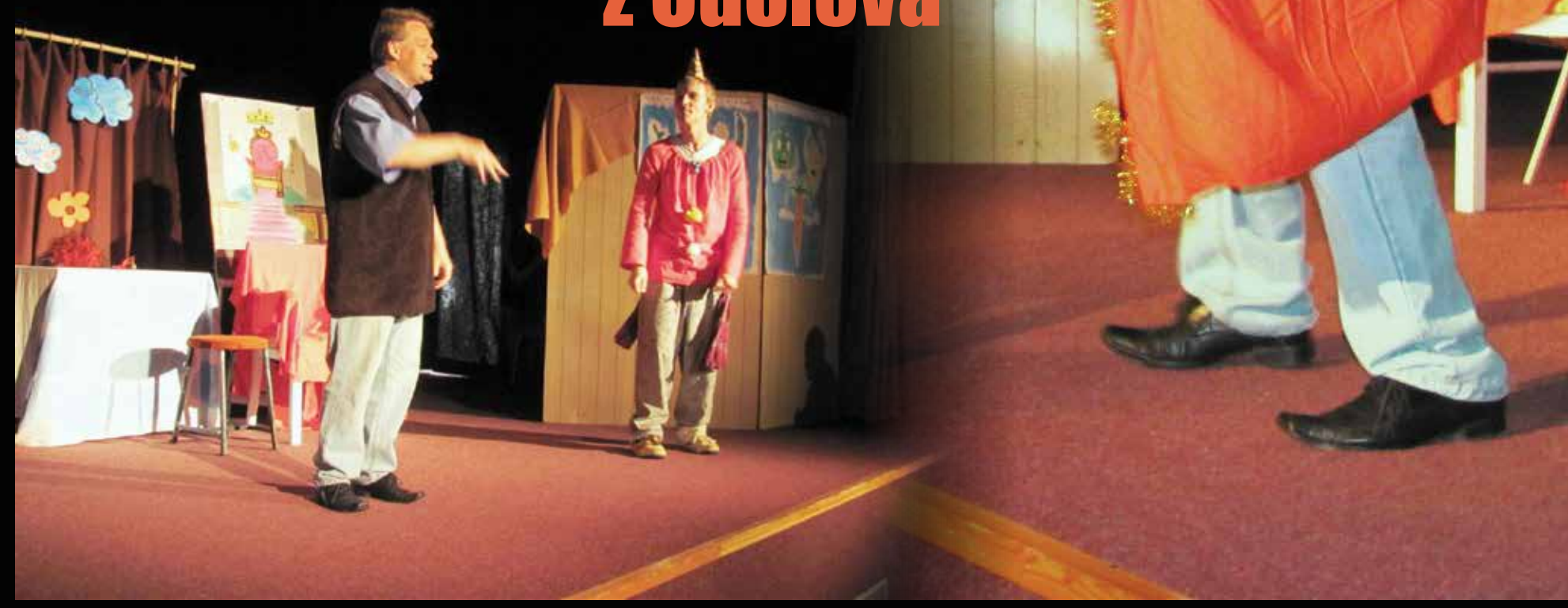

Gabriela Šafářová

Odsouzení dramatického kroužku Věznice Odolov uvedli premiéru pohádky Povedený rádce v sále místního kina ve Rtni v Podkrkonoší.

Sál městského kina zaplnilo více než 100 malých diváků ze Rtně a blízkého okolí. Ve zcela přesvědčivém výkonu účinkujících se promítla nejen kvalitní příprava, ale také jejich schopnost vtáhnout diváky do představení. Děti spontánně reagovaly na dění na jevišti a vstupovaly do něj radami a postřehy. V okamžité odezvě našich herců se projevil nejen jejich talent k improvizaci, ale potvrdilo se tak i správné obsazení. Po závěrečné písni, kterou si zazpívali všichni na jevišti i v hledišti společně, zazněl bouřlivý potlesk a ovace, které byly tou největší odměnou pro účinkující. Ti nejen že představení sehráli, ale také napsali scénář a zrežirovali si jej. Poděkování patří nejen hercům, ale všem, kteří se na realizaci vystoupení podíleli, včetně Šárky Brátové a Gabriely Šafářové, a zároveň i městu Rtně v Podkrkonoší, které bezplatně poskytl prostor kina.

Povedený rádce z Odolova

Drahonice věznice nohejbalu

Nohejbal se ve Věznici Drahonice stal sportem číslo jedna. Rádi ho tu hrají jak zaměstnanci, tak odsouzení. Jedním z hlavních důvodů pro tuto skutečnost je to, že tento sport není náročný na prostory a věznice má asfaltový kurt pro využití odsouzenými a antukový, kde hrají své zápasy zaměstnanci. Letní turnaj zaměstnanců věznic z regionu Memoriál Jiřího Kašpara se stal již tradicí a rovněž již začíná být pravidlem, že se vítězové tohoto turnaje střetávají s mužstvy odsouzených a vzniká tím zajímavá konfrontace na sportovním poli. Letos se Vyzývací pohár konal pod záštitou ředitele věznice již počtvrté. Dne 19. října 2012 se na antukových dvorcích věznice konal malý turnaj dvou mužstev odsouzených a jednoho mužstva zaměstnanců – vítěze posledního Memoriálu J. Kašpara. Bohužel nepodařilo se sestavit i druhé mužstvo zaměstnanců. Nemoci, dovolené a služební povinnosti letos překazily nasazení dalšího zaměstnaneckého týmu. Průběh turnaje byl vcelku jednoznačný, protože mužstva odsouzených využívala před turnajem každou volnou chvíli k důkladným tréninkům, a mužstvo zaměstnanců se sešlo opět až po delším herním výpadku a roze-

hrávalo se velmi pomalu. V podstatě se rozehrálo až v době, kdy už měli své zápasy odehrané. S oběma týmy odsouzených mužstvy zaměstnanců prohrálo, a tak pro příslušníky zbylo pouze třetí, poslední místo. Vítězem se stalo již po několikáté mužstvo odsouzených vedených ods. Janem Týblem a převzalo z rukou ředitele věznice diplom za první místo a malý pohár pro vítěze. Na druhém místě se umístil tým vedený ods. Markem Hošnou a i tito hráči měli radost z diplomu i z umístění.

Na závěr poděkoval ředitel věznice všem zúčastněným za velmi dobré sportovní výkony i za vzorné chování a vystupování při soutěži. Přiklonil se k tomu, aby se podobné akce konaly i nadále a staly se další součástí drahonických tradic.

Význam podobných akcí je nepopíratelný. Jejich příprava i realizace jsou v současné době pro odpovědné pracovníky věznice sice poněkud složitější, ale všichni jsou si vědomi, že jejich prvořadým úkolem je udržet věznicu v bezproblémovém chodu a zabezpečit klid a pořádek mezi odsouzenými, k čemuž podobné, smysluplné využití volného času odsouzených přispívá.

hyk

Šťastný a úspěšný rok 2013
přeje redakce

